

Förnyelse av kulturinstitutioner
Stiftelsen framtidens kultur

Jan Gradvall:

Vilka är framtidens kulturkonsumenter?

Anton Hagwall:

Tio intervjuer.

Jan Gradvall:

Vilka är framtidens kulturkonsumenter?

Vad är egentligen kultur? Det kan tyckas ganska lätt att svara på den frågan – opera, balett, teater, konst, körverk, etc – men faktum är att svaret hela tiden ändras. Nya generationer för med sig en förändrad eller förnyad syn på kultur. Vad som anses vara kultur 1999 är till exempel något annat än vad som ansågs vara kultur 1949.

Numera anses till exempel jazz vara en betydande kulturbärare, men för 50 år sedan var tonläget ett annat. Jazz ansågs på den tiden vara en trendfluga helt utan substans och värde; musikerna fick kritik för att de ofta saknade skolning och sällan kunde läsa noter.

Att jazz på den tiden aldrig skulle kunna ha ansetts tillräckligt betydande underströks dessutom av den allmänna uppfattningen om att jazz var en musik ”som lockar ungdomar att bruka narkotika”. En artist som Alice Babs utmålades i pressen som ”en dålig förebild för ungdomen”. Jämför med vad man i dag skriver om exempelvis techno- och ravekulturen.

Tittar man längre tillbaka i historien finns det många liknande exempel på hur kulturbegreppet ständigt revideras. Mozart var ingen avantgardist i marginalen, utan skrev beställningsverk åt hov och adel. Shakespeare ansågs betydligt mer ”mainstream” jämfört med andra sonettförfattare eftersom han i första hand skrev publiktillvända verk om kärlek.

Eller hoppa fram i tiden igen och titta på ABBA. Under det progressiva sjuttioåret ansågs Benny Andersson och Björn Ulveaus personifiera det som kallades sönderkommersialiserad skräpmusik. ABBA var under sin storhetstid själva motsatsen till kultur. ABBA var enbart förknippade med ”money, money, money”.

I dag fortsätter Björn & Benny att i grunden göra samma sak som de gjorde med ABBA – skriva tidlösa melodier med svensk folkton i botten – men nu är de inte kulturell paria, utan anses plötsligt som praktexempel på finkultur. Deras musikaler men i synnerhet tiden har förändrat och förädlat deras status.

Vilken kultur kommer tiden att förändra och förädla under de närmaste decennierna? Vilken kultur kommer dagens unga – framtidens kulturkonsumenter – att lyfta fram och prioritera? Och vilken kommer de att välja bort?

När man i dag diskuterar kulturbegreppet i media används ofta de både benämningarna finkultur respektive populärkultur. Redan denna indelning är dock mycket vanskelig. Om man återigen tar just musik som exempel: allt som i dag sorteras in under klassisk musik kallas för finkultur, medan allt som sorteras in under popmusik kallas för populärkultur. Håller därmed klassisk musik signerad Lars Roos och Robert Wells högre kulturell kvalitet än popmusik signerad Eva Dahlgren och Ulf Lundell?

Studerar man den rådande kultursynen märker man också att det finns något som skulle kunna kallas för ett slags ”kulturell karantän”. Alla nya kulturformer betraktas med stor skepsis. Följaktligen måste de därför vistas i karantän under lång tid innan de blir insläppta i de fina salongerna.

Mycket offentliga medel satsas till exempel på orkestrar som uppför musik skriven på 1600-, 1700- och 1800-talen. Musik som fötts i slutet av 1900-talet får däremot nästan inget stöd. En musikform som rapmusik/hiphop är till exempel bland myndigheter ännu inte erkänd som kultur utan betraktas fortfarande som en slags trendfluga. Detta trots att genren nu existerat i 20 år.

Precis som jazz och rock består också hiphop av mycket mer än den musik som spelas. Kammarmusiken lever i konsertsalen men hiphopkulturen handlar lika mycket om identitet, attityd, mode, politik, ursprung, hudfärg. Det torde till exempel vara svårt att överskatta den betydelse hiphop har som sammanlänkande kraft i det nya mångkulturella Sverige.

Enligt den senaste statistiken från Statistiska Centralbyrån är ca: 11 procent av alla svenskar i dag födda i utlandet. (Siffran blir väsentligt högre om man betänker att även många som är födda i Sverige ändå fortsätter att leva som invandrare.) Gå ut i en förort och prata med invandrarungdomar. Det spelar ingen roll om de kommer från Chile, Iran eller Etiopien, alla identifierar sig ändå med den svarta amerikanska hiphopkulturen.

Men hur många kommuner inser och tar tillvara på denna sammanlänkande kraft? Hur länge måste egentligen en ny kulturform vistas i karantän? Är det inte risk att en ny generation i en förlängning uppfattar att kulturinstitutioner, de institutioner som de själva är med och finansierar via sina skattepengar, är ett hinder snarare än en tillgång?

Att det finns en splittrad och förvirrad uppfattning om vad som är att betrakta som "riktig" kultur – sådan kultur som är värd att stödja med skattepengar, samt sådan kultur som är möjlig att få bidrag till som utövare – märks av olika statistiska undersökningar samt även av de djupintervjuer som Anton Hagwall i samband med denna undersökning gjort med ett antal utvalda personer i 20-årsåldern.

I en utredning gjord av Christina Hallman kallad *Bu, bä eller bra? Ungdomar om det traditionella kulturutbytet* (1998) menar Hallman, efter att ha intervjuat ungdomar, att ordet kultur spontant uppfattas "som lite tråkigt, avsett för lite gubbiga typer". I en rapport gjord av Ungdomsstyrelsen kallad *På jakt efter ungdomskulturen* (1998) står det: "Många unga har svårt att känna sig hemma i de sociala mönster som i regel gäller våra kulturinstitutioner. Andra och friare verksamheter upplevs som mer lockande".

Om man med kultur 1999 menar den traditionella och gammaldags definitionen på kultur – kultur som är detsamma som erkänd kultur, seriös kultur eller finkultur – så är intresset bland unga människor i dag litet. I och med att det dessutom hela tiden avtar kanske man till och med kan kalla det för alarmerande litet. Men om man i stället använder ett bredare synsätt, en bredare syn på vad som är kultur, så märker man att kulturintresset bland unga 1999 tvärtom sannolikt är större än någonsin.

Intresset för film är till exempel rekordstort. Under 1998 ökade den totala uthyrningen i landets videobutiker med 43,05 procent. (Även andelen svenska filmer ökade. Under 1998 var 13,36 procent av antalet uthyrda filmer svenska jämfört med 9,79 procent 1997.) Filmfestivaler hamnar även mycket högt, snäppet efter musikfestivaler, vid undersökningar om vilken sorts kulturyttringar ungdomar är mest intresserade av.

Möjligheterna att se långfilm har även mångdubblats tack vare TV. Fram till nyårsafton 1987, då TV 3 började sända, fanns som bekant bara två TV-kanaler i Sverige. Nu har de flesta svenskar tillgång till i snitt ett 20-tal TV-kanaler varav många specialiserar sig på långfilm.

TV-utbudet är inte heller fullt så extremt amerikaniserat som utbudet på vanliga biografier samt på videomarknaden (83,58 procent av alla filmer som hyrs ut är amerikanska), utan har breddat utbudet. TV1000 och Canal+ sänder fler långfilmer från Asien och Europa i månaden än vad SVT gör.

Även möjligheterna att ta till sig andra sorters kultur har ökat via TV. Medan kanaler som TV 3 och Kanal 5 satsar nästan uteslutande på lättsmält underhållning, finns det till exempel kanaler som svenska TV 8 som nästan enbart satsar på dokumentärer och kulturprogram.

Satellit-TV och den förestående utvecklingen inom digital-TV ökar också möjligheterna för människor att hitta sina egna informationskanaler vid sidan av mainstreamutbudet. I början av 1999 säljer ett företag som Scand Vision över 6 000 paraboler i månaden. Deras största kunder är invandrare. I dag talas 140 språk i Sverige. Nästan alla dessa nationaliteter har i dag möjlighet att se program på det egna språket via satellit.

Medan många svenskar sitter fastnaglade framför *Bingolotto* och *Expedition Robinson* tar svenskar med invandrarbakgrund ofta del av ett mycket mer mångfacetterat och mindre ytligt utbud. Många av de flyktingar som kommit hit är ofta högutbildade och har ett stort kulturintresse. När TV-

världen är digitaliserad fullt ut om tio år kommer utbudet av TV-kanaler – inte minst specialiserade och ”smala” sådana – att öka ytterligare.

1997 var det första året som det fanns fler svenskar som växt upp med TV än utan. Människor i dag är sedan barnsben vana vid att ta in bilder och tänka i bilder. Därmed torde man även kunna påstå att intresset för bilder och bildkonst är större just nu än vad det någonsin varit.

Att dock vissa konstutställningar och museum har svårt att locka unga besökare kan till exempel beror på att publiken tillfredsställer sitt intresse genom andra kanaler. Utan att påstå att till exempel alla rockvideor är att betrakta som konst så utgör den bästa delen av denna genre, om det nu så är 5 procent eller 10 procent, en ny konstform; en av flera nya konstformer som tillkommit under 1990-talet.

Att många teatrar har svårt att locka yngre besökare behöver inte betyda att intresset för att agera och gestalta skådespel har minskat bland yngre. Är det inte till exempel en mycket positiv utveckling att tusentals unga svenskar just nu träffas privat och låter sin kreativitet blomma ut genom att gestalta olika skådespel, nästan alla med historiska förtecken?

Men nu råkar dessa sammankomster rubriceras som rollspel – en kulturform som i högsta grad befinner sig i kulturell karantän – och tas därför aldrig med i någon statistik. Rollspel bemöts även i media med lika stor misstänksamhet/fientlighet som till exempel rave.

Ett annat exempel på att kulturintresset faktiskt inte minskar bland unga utan kanske tvärtom är större än någonsin är valet av yrkesutbildningar. För hur ska man annars tolka det rekordhöga intresse som finns för utbildningar inom kultur- och mediaområdet? Fler och fler vill jobba med så kallat kreativa yrken. Fler och fler vill uttrycka sig på egna villkor.

Men att vi gått in i en ny tid – en tid som är kraftigt dominerad av bilder – tar sig även andra uttryck. Just film och TV, samt även musik, dominerar så kraftigt att andra kulturformer, sådana kulturformer som är mer ”lågmedla” och ställer högre krav på koncentration, riskerar att drunkna i utbudet.

Enligt en muntlig enkät som ett program i P1 gjorde i januari 1999 bland elever som gick första året på medieprogrammet i Malmö, så visade sig att nästan ingen regelbundet läste dagstidningar. Att ingen köpte kvällstidningar kanske inte kan tolkas som att man avskärmar sig från nyhets- och kulturutbudet (kvällstidningar satsar numera mer och mer på veckotidningsmaterial), men att nästan ingen heller prenumererade på en morgontidning är definitivt ett tecken på detta. I en undersökning kallad *Ungdomars prioritering av kultur* (1998), gjord av Ulf Blomdahl och Stig Elofsson, tillfrågades 3 271 högstadiel elever och 2 554 gymnasielever i Stor-Stockholm om sina fritidsvanor och kulturvanor. På frågan om ”Vilka av följande temporära kulturformer anser du bör prioriteras?” så var det många fler som kryssade i svarsalterantiven filmfestivaler och rockkonserter än fria teatergrupper, teaterfestivaler, konstutställningar och kammarmusik/operafestivaler.

Detta resultatet var i och för sig kanske väntat. Men var det väntat att filmfestivaler och rockkonserter dominerar så kraftigt att de fick tio (10) gånger så många röster som till exempel konst, teater och klassisk musik?

Vid denna undersökning, samt även en liknande som gjorts i Jönköpings län, visar det sig att få ungdomar tycker att deras kommun i första hand ska satsa pengar på vad som i undersökningen kallas för ”kulturverksamheter”. Ungdomarna i Storstockholm samt Jönköping vill i stället att kommunerna ska satsa sina skattemedel på ”fritidsgårdar/ungdomskaféer/träffpunkter” samt ”idrott och friluftsliv”.

Vad det gäller övriga pengar, när alltså dessa behov är tillfredsställda, så är det icke-institutionaliserade kulturformer som får ungdomarnas stöd. Konserter och media/film är de kulturformer som de tillfrågade anser att kommunen ska satsa på.

Hur stor vikt ska man lägga vid den form av undersökningar? Är inte ett intresse för ”seriös” kultur en mognadsfråga? Ett intresse man utvecklar först vid mogen ålder?

Till viss del kan man nog säga att intresset för ”seriös” kultur är en mognadsfråga. En enkät bland 25-åringar, som i större grad hunnit hitta och utforma sin egen identitet, ger sannolikt andra svar

jämfört med en enkät bland 15-åringar. Detta intryck förstärks också av Anton Hagwalls intervjuer med personer där medelåldern är cirka 20 år och många har ett utvecklat kulturintresse.

I undersökningen *Ungdomars prioritering av kultur* kan man även se tendenser som tyder på detta. Stödet för kultur ökar något från högstadiet till gymnasiet hos både pojkar och flickor. Flickornas intresse för satsningar på bibliotek och utställningar är högre i gymnasiet. Pojkarnas intresse för offentliga satsningar på studieförbund ökar från högstadiet och gymnasiet

Men, vilket bör understrykas, dessa något förändrade attityder i takt med åldern innebär ändå endast marginella förändringar. Att försöka förklara det tydligt minskande intresset bland unga för ”seriös” kultur med argumentet att det är en mognadsfråga håller inte i längden. Denna typ av argument, vilka har lyfts fram i en del debatter, är endast grundade på förhoppningar och därmed spekulationer.

I stället kan man eftertryck fastställa att framtidens kulturkonsumenter utmärks av en förändrad syn på kultur. Både i bemärkelsen vad som är att betrakta som kultur samt vilken form av kultur man är intresserad av samt beredd att stödja. Vi befinner oss därför verkligen i en brytningstid, en brytning som på sikt kommer att leda till stora klyftor mellan ”seriös” kultur och ”modern och samtida” kultur.

I den senaste publikundersökningen som gjordes på Kungliga Teatern/Operan (en undersökning gjord 1997) visade det sig att Operan tappar publik i åldersgruppen 30-49 år. En minskning från 34 till 27 procent. Motsvarande ökning har i stället skett bland besökare från 50 år och uppåt. Särskilt markant har ökningen varit bland de allra äldsta besökarna (över 70 år) som nästan fördubblat sin andel.

Vad det gäller publiken för balett så har denna en betydligt högre representation bland besökare upp till 13 år; 13 procent att jämföra med operans 3 procent. (En förklaring till detta kan vara att en stor del av de yngsta balettbesökarna själva är aktiva balettutövare.) Men i övrigt finns samma tendens inom även balett. Publiken blir äldre och äldre.

Att vi befinner oss i en brytningstid kulturellt är sannolikt inte heller ett resultat av tillfälligheter utan har att göra med att hela samhällsbilden har förändrats – och kommer att förändras ännu mer.

Vi har gått från välfärdssamhället till informationssamhället. Vi håller på att kliva in i en tid där vi arbetar på ett nytt sätt (färre fasta anställningar, fler frilansare och projektanställda etc), där vi konsumerar media på ett nytt sätt, där vi hittar information på ett nytt sätt, där vi sannolikt även konsumerar kultur på ett nytt sätt.

Att mediabruset ständigt blir allt intensivare och mer högljutt ökar heller inte chanserna för den ”seriösa” kulturen att göra sig hörd i framtiden. Andra medier, andra kulturer, gör intrång och kämpar om uppmärksamheten.

En färsk undersökning visar till exempel att 71 procent av svenska 15-åriga pojkar och 56 procent av flickorna beräknas ägna minst en timme i veckan åt dataspel. Vad innebär detta på långsikt? Kommer dataspel på lång sikt att kunna kallas för kultur?

Att i dag helt avfärda dataspel som ytligt och fördummande kan vara kortsiktigt tänkt. Tänk om dataspel genomgår samma utveckling som spelfilmen? I spelfilmens begynnelse handlade även detta medium mest om ytlig förströelse: filmer bestod av människor som hoppade upp och ned, sex och action var dominerande inslag. Betänk att det tog 20 år innan filmer av konstnärlig betydelse kunde utvecklas.

Det mest betydelsefulla med dataspel är att det mycket tidigt grundlägger en vana att sitta framför en dator. Det är just framför datorn vi i framtiden kommer att tillbringa en stor del av våra liv. Det är här vi går på banken, köper biljetter, hittar information till läsläsande, studier och arbete. Genom Internet har möjligheterna att hitta sina egna informationskanaler mångdubblats. Genom Internet har därmed även möjligheterna att hitta ny kultur, bli nyfiken på nya saker, även mångdubblats.

Detta är egentligen enbart positivt – informationen blir mindre toppstyrd, människor kommer redan i mycket tidig ålder att lära sig att själva hitta information – men det riskerar att även ytterligare försämra chanserna för den ”lågmedla” och ”seriösa” kulturen att göra sig hörd.

Kanske kan man, för att göra det tydligare, göra just en uppdelning mellan högljudd kultur och lågmäld kultur. Informationssamhället gynnar en högljudd kultur (film, musik, mode, magasin etc), en massmediekultur som riskerar att för en majoritet av unga bli så allenaådande att den helt överröstar en lågmäld kultur (balett, opera teater, romaner etc).

Vilka unga är det som i dag konsumerar mest ”seriös” kultur, dvs till exempel opera, balett och teater? Svar: de som är högutbildade och/eller har föräldrar som är aktiva kulturkonsumenter.

Den publikundersökning som Kungliga Teatern/Operan gjorde 1997 visar att Operans publik är mycket välutbildad. Andelen besökare på opera- och balettföreställningar som gått universitet/högskola är 58 procent. Jämför detta med rikssnittet där 21 procent av den vuxna befolkningen har universitets- eller högskoleutbildning. Av operabesökarna är det endast 9 procent som inte har studerat vidare efter grundskolan.

Precis som att samhället i dag går mot större inkomstskillnader och ökade klassskillnader, så håller det på att utvecklas kulturella klasskillnader. Precis som man talar om reellt kapital kan man tala om kulturellt kapital. Hur pass intresserad en ung svensk kommer att bli av ”seriös” kultur är till stor del beroende på var man är född (förort kontra villaområde etc) samt av vilka föräldrar man är fostrad. Precis som det är avgörande för ens framtida utbildning och yrke vilken samhällsklass man tillhör, så är det även avgörande för ens framtida kulturintresse och kulturkonsumtion.

De kulturella klasskillnaderna blir tydliga i Anton Hagwalls intervjuer med människor i 20-årsåldern. Den som aldrig gått på konstutställning kommer sannolikt inte heller att ta med sina barn på en konstutställning. Den som har föräldrar som aldrig går på teater blir misstänksam mot formen. I bland till och med fientligt inställd.

När den tidigare nämnda undersökningen *Ungdomars prioritering av kultur* gjordes märkte intervjuarna att de som befann sig lägst ned i det kulturella klassamhället inte ens var intresserade av att fylla i undersökningsenkäten. I rapporten skriver författarna: ”Det är framförallt elever som inte är så framgångsrika i skolan som ofta avstår från att besvara öppna frågor rörande främst kultur. Pojkarna på de praktiska linjerna i gymnasiet är speciellt ointresserade av att besvara öppna frågor om kultur.”

Popgruppen The Who sjunger i en låt: ”I was born with a plastic spoon in my mouth”. Om du är född med silversked eller plastsked i mun avgör till stor del ditt framtida kulturintresse. För att hårdra resonemanget: den som växt upp med silversked i mun kommer att ta del av de kulturella institutionernas utbud, medan den som växt upp med plastsked vänder ryggen till och i stället söker sig till massmediekultur.

Nedanstående är citerat från utvärderingsartikel som Dagens Nyheter gjorde om Kulturhuvudstadsåret 1998. De intervjuade fick svara på frågan: ”Vilken är din spontana reaktion? (om K’98)” Här följer tre av de medverkande och deras svar:

Suzanne Osten:

”En blomstring! Det får inte ta slut!”

Etienne Glaser:

”Full fart! Ett oerhört tryck, verkar det som, ett bedövande utbud.”

Dilba:

”K’98 suger röv. Jag har i och för sig inte sett så mycket, men om K’98 hade varit för alla hade jag nog sett mer av det.”

Man kan inte naturligtvis inte dra slutsatser av tre sådana här lösryckta citat, men tendensen är ändå tydlig. De som tog del av kulturhuvudstadsårets utbud – ungefär samma personer som även i normala tar del av kulturinstitutionernas utbud – är de som redan är aktiva kulturkonsumenter. De som redan är invigda.

Men övriga människor – de som inte naturligt rör sig i kulturella kretsar – upplevde att utbudet inte angick dem. Eller ens var riktat till dem.

Dilba är en ung musiker med kurdiskt påbrå. Hennes kommentar är nog tyvärr rätt typisk för många av de unga som står utanför den ”seriösa” kulturvärlden. Dilba: ”Om K’98 hade varit för alla

hade jag nog sett mer av det.” Att det finns människor som upplever att arrangörer för ett kulturhuvudstadsår inte verkar för dem är allvarligt. Särskilt som Dilbas missnöje går att punktera med fakta. För kulturhuvudstadsåret VAR verkligen för alla. Och arrangörerna kan räkna upp mängder av exempel på arrangemang som verkligen var riktade till just ungdomar.

Men vems är egentligen felet att Dilba och många med henne TROTS DETTA fortsätter att känna att det sanktionerade kulturutbudet inte är till för dem utan endast är till för en slags diffus kulurelit? Kan man verkligen skyllas på institutionerna? Kan man ens skylla på utbudet på K'98? Eller finns roten till problemet gömd i samhällspolitiken snarare än kulturpolitiken?

I rapporten *Unga undanhålls rätten till kultur* (1998) skriver Peter Karlsson: ”Inom det offentliga kulturlivet är nog det största hindret den uppfostrande attityd som många fortfarande präglas av. Man ska lära människor vad som är bra och bara erbjuda det bästa (som man själv vet vad det är) osv. Detta myndighetstänkande rimmar illa med tidsandan i dagens samhälle och känns alltmer främmande. För de flesta unga människor är en alltför tydlig vilja att uppfostra och lära ut vad som är bra ett säkert sätt att skapa motvilja mot det som erbjuds. Men i stället för att protestera och kräva sin rätt struntar man helt enkelt i det offentliga kulturlivet och ägnar sig åt kultur på det sätt som man själv vill.”

Central fråga 1: Hur motverkar man kulturell segregation och ökande kulturella klasskillnader?

En variant är det som Peter Karlsson kallar för kulturell uppfostran. Man låter helt enkelt statliga eller kommunala insatser avgöra vad som är god och uppbygglig kultur. Därefter ger man alla stödpengar till den goda kulturen, för att på så sätt få jämvikt i utbudet. En taktik i linje med den kulturpolitik som Arbetarrörelsen och Socialdemokraterna utvecklade under efterkrigstiden.

Problemet med detta har avhandlats tidigare i denna text. För vem kan egentligen avgöra vad som är god kultur? Har någon vare sig kunskap eller rätt att göra sådana värderingar?

Ett annat problem är att denna så kallade kulturella uppfostran kan få, precis som Peter Karlsson skriver, rakt motsatt effekt. För man kan inte mata ointresserade och motvilliga unga människor med god och uppbygglig kultur på samma sätt som en fågelmamma matar sina ungar. Att bara bända upp gapet och sedan tvinga ned födan i halsen på dem.

Ett förnuftigt sätt att försöka motverka kulturella klasskillnader är att i stället sträcka ut en hand och möta ”de ointresserade” – de som nu struntar i det offentliga och officiellt sanktionerade kulturlivet – på halva vägen. Att mer aktivt stödja de kulturformer som ”de ointresserade” faktiskt är intresserade av kan vara ett avgörande steg på vägen för att överbrygga de motsättningar som nu finns.

Men problemet med denna metod har varit att myndigheterna hela tiden ställer krav på att den ungdomskultur som ska stödjas måste vara moraliskt uppbygglig. Inom etablerad vuxenkultur ställer man sällan eller aldrig krav på att den måste motverka någonting, men för att ett ungdomsprojekt ska ha chans att få bidrag måste man i projektbeskrivningen ange ett tydligt syfte. Det kan vara ”Teater mot droger”, ”Graffiti mot segregation”, ”Hiphop mot rasism” eller ”Film mot könsdiskriminering”.

Bra konst och bra kultur är dock sällan likvärdig med den konst eller kultur som är den mest moraliskt uppbyggliga. Följden har blivit att det under de senaste decennierna genomförts präktiga projekt som den tilltänkta publiken ofta föraktar. Hur många vill gå på en drogfri rockgala med Arvingarna när Iggy Pop spelar i andra änden av stan? Hur många vill se Staffan Hildebrands nya film när *Trainspotting* visas på biografen intill?

Ändå fortsätter institutioner och myndigheter att ställa krav på att ungdomskultur måste vara moraliskt försvarbar. Vissa arrangörer har också genomskådat och överlistat detta vilket resulterat i ett slags officiellt sanktionerat hyckleri. Cirka två tredjedelar av de senaste två årens ansökningar till Ungdomsstyrelsen har någon form av preventivt syfte. Är det inte rätt uppenbart att många av dessa

arrangörer enbart lägger till orden ”för” eller ”emot” för att det ökar deras chanser att få en del av bidragskakan?

Slutresultatet blir att man i stället för att stödja den kultur som ungdomar verkligen är intresserade av – riktig hiphop, riktig ravemusik, subversiv film – försöker uppfinna en slags idealiserad ungdomskultur som ungdomar borde vara intresserade av. Och återigen gapar de bidragsunderstödda arrangemangen tomma. Återigen ökar föraktet hos ”de ointresserade”. Återigen ökar de kulturella klasskillnaderna.

Central fråga 2: Vems uppgift är det att försöka motverka de kulturella klasskillnaderna?

Är det till exempel Dramatens fel att många unga människor inte är intresserade av att gå på teater? Är det Operans fel att färre unga människor blir intresserade av opera? Borde institutionerna försöka kommunicera på ett annat sätt för att nå den unga publiken? Eller ligger felet inte alls högst upp, hos institutionerna, undan längre ned, på gräsrotsnivå?

I Anton Hagwalls intervjuer med folk i 20-årsåldern anger de som sällan går på Dramaten som skäl till detta att det är ”för dyrt”, ”för krångligt att köpa biljetter” samt att de upplever att det är ”svårt att få information om utbudet”. Därav skulle man kunna vara frestad av att dra slutsatsen att Dramaten är en otidsenlig institution.

Inget av detta har dock grund i verkligheten. I själva verket är just Dramaten en av de institutioner som arbetar hårdast med att nå just en yngre publik – och de har även lyckats sänka medelåldern bland besökarna på senare år.

”För dyrt?” Studenter kan se pjäser på Dramaten för endast 75 kronor – det är samma pris som en biobiljett kostar. Den som under ett år vill se många pjäser kan köpa ”Tredje raden”-kortet. För 400 kronor kan man sedan se hur många pjäser man vill under ett helt år. Ingen annan kulturyttring i Stockholm torde kunna vara tillgänglig till ett så exceptionellt lågt pris. I jämförelse kan det kosta 400 kronor att se en (1) enda stor artist på Globen.

”För krångligt att köpa biljetter?” Att köpa biljetter till teaterföreställningar är i själva verket enklare och smidigare än att köpa biljetter till stora rockkonserter. Medan biljetter till de senare ofta säljer slut på nolltid och kräver att man är beredd att köa i timmar (eller stå i avancerad telefonkö) kan man numera mycket enkelt köpa teaterbiljetter via Internet. I Stockholm har både Dramaten och Stadsteatern smidiga och smart formgivna hemsidor.

”Svårt att få information om utbudet”? Förutom sina vanliga informationskanaler (annonser i morgontidningar etc) anstränger sig Dramaten för att även nå de målgrupper som får sin information på annat sätt. För att nå ut till unga annonserar man i Nöjesguiden, dagstidningarnas fredagsbilagor samt lägger ut ”banners” på Internet (exempelvis Passagen). Man affischerar dessutom på särskilt utvalda caféer och restauranger. För att även nå den stora del av befolkningen som inte längre prenumererar på en morgontidning så har man gjort direktutskick till 85 000 hushåll. Ett direktutskick i form av en spelårsbroschyr formgiven av Lotta Külhorn. Dessutom genomförde man under vecka 5-6 en stor kampanj med reklam i T-bana och på bussar i Stockholm.

Dramatens marknadschef Jakob Lyth säger: ”Vi försöker även att aktivt gå ut och möta en ung publik. Vi har ombud på skolor som hjälper oss att informera om vår repertoar samt kan erbjuda biljetter till rabatterat pris. Vi åker även ut till Universitetet där vi personligen säljer biljetter till aktuella föreställningar till kraftigt rabatterat pris. De som upplever att de inte orkar eller hinner planera sina teaterbesök i förväg kan på så sätt bestämma sig spontant.”

Dramaten har dessutom alternativscenen Elverket där man kan spela en annan typ av föreställningar än de som får utrymme på huvudscenerna. Genom att till exempel ha restaurang inne i salongen kan Elverket bryta ned den stämplena som teatern fått som lite stel och högtidlig.

Elverket har fått viss kritik för att det ligger på Östermalm, typiska elitkulturkvarter och ”främmande mark” för de unga som växer upp utan kulturellt kapital. De som en sådan satsning rimligen

i första hand borde vända sig till. Men skulle Elverket verkligen lyckas bättre om den låg annanstans? Vad det gäller evenemang som unga människor prioriterar, som till exempel rockkonserter, tycks de utan att blinka vara beredda att pendla långa sträckor för att bevista dem.

Operan arbetar i jämförelse på ett mer traditionellt och lite gammaldags sätt i sin marknadsföring – kanske väl gammaldags. Till största del förlitar man sig på annonsering i morgontidningarna, ett forum som passar deras trogna publik, men ett forum som många av de som aldrig varit på opera väljer bort av ekonomiska skäl (allt färre låg- eller mellanikomsttagare anser sig ha råd att ha en morgontidning). Men Operan försöker kompensera detta genom att även annonsera i gratis-tidningarna Metro och Nöjesguiden.

Att gå på Opera är, på grund av att det är så personalkrävande, betydligt dyrare jämfört med att gå på teater. Att se opera kostar i snitt kostar det 320-370 kronor per föreställning. (Stora rockkonserter kostar mellan 200 och 500 kronor.) Men det går även att ta del av opera till ett mycket lågt pris. En lyssnarplats kostar 30 kronor, en plats med delvis skymd sikt kostar 110 kronor. Operans marknadschef Eva Milton säger: ”I mån av tid gör vi även som Dramaten och åker ut till Frescati/Universitetet och säljer överblivna biljetter. Då kostar biljetterna 50 kronor.”

Operan har även en sektion som särskilt vänder sig till ungdomar kallad Club Opera. Villkoret att få vara med är att man är mellan 15 och 30. För en årsavgift på 150 kronor kan man sedan köpa biljetter till samtliga föreställningar för 100 kronor styck.

Club Operas grundare Karin Modigh säger: ”Våra medlemmar får dessutom ta del av olika kringarrangemang. Vi kanske träffas en timme innan föreställning och lyssnar på ett föredrag av regissören. Vi anordnar även visningar bakom kulisserna, besöker kostymer samt har ett stort utbyte med andra operavänner i Europa.”

Både Dramaten, Operan och flera andra teatrar satsar även på skolföreställningar dagtid. Problemet är bara att allt färre skolor anser sig ha råd att lösa biljetter till sina elever.

Det finns många fler exempel på hur institutioner faktiskt jobbar på ett mer kreativt och modernt sätt för att nå unga människor än vad många gör gällande. Moderna Museet anlitar designbyrån Tomato för att göra sitt grafiska program; Tomato är en del av samma klick i London som också utgör den mycket populära technogruppen Underworld. Stadsteatern anlitar den prisbelönta formgivaren Björn Kusoffsky som blivit mest känd för sin formgivning av skivomslag, krogar och TV-program. Kulturhuset i Stockholm har med Lava etablerat sig som den bästa scenen för nya, okända rockband. Och så vidare.

Att skylla unga människors sjunkande intresse för ”seriös” kultur på brister hos institutionerna är alltså att göra det lätt för sig. Precis som det vid en eventuell nedgång för rockintresset inte är Globens uppgift att locka en ny publik kan man inte ställa de kraven på till exempel Stadsteatern. Det är inte där man måste börja. Man måste börja längre ned, kanske allra längst ned.

Ett exempel: Person A har växt upp utan kulturintresserade föräldrar och upplever ”seriös” kultur som något främmande, kanske rent av föraktligt. Däremot gillar Person A rockmusik, film och tycker om att läsa fantasyromaner. (Fantasy är Tolkien-inspirerad genre som är mycket stor bland främst unga.)

Hur lyckas man intressera Person A även för annan sorts kultur? Är det verkligen möjligt att från den lösa grunden övertyga Person A om att överhuvudtaget gå på teater, detta oavsett hur mycket teatern anstränger sig för att ge en så ”häftig och ungdomlig föreställning” som möjligt?

Att få sådana som Person A intresserade av ”seriös” kultur genom att ge större resurser till spridare av ”seriös” kultur är feltänkt. Det blir en Moment 22-situation. I stället för att försöka tvinga på Person A den ”seriösa” kulturen – en taktik som bara kommer att ge motsatt effekt – borde en effektiv kulturpolitik i stället underlätta för Person A att själv få upptäcka, eller åtminstone få möjligheten att själva få upptäcka eller avfärda, den ”seriösa” kulturen.

Detta gör man lämpligen genom att få Person A att själv ta första steget – att till exempel gå till biblioteket och låna fler fantasyböcker.

Många bibliotek väljer i dag att inte köpa in fantasy för att det är dålig litteratur. Där har man Moment 22 igen. Med det resonemanget kommer de kulturella klasskillnaderna bara att öka ännu mer. Men om biblioteken väljer att tillhanda även de lättviktiga böcker som ungdomar faktiskt frågar efter, så kommer den första och viktigaste segern att vara vunnen – att få dem just till biblioteket.

Chansen att de där sedan upptäcker även annan sorts litteratur torde vara betydligt större jämfört de att upptäcker seriös litteratur i Pressbyrån. Chansen att de på biblioteket, efter att ha stimulerat och utvecklat ett läsintresse, upptäcker även andra konstarter torde vara större än om de på fritiden bara sitter med kompisar och kollar på video.

Jag vet själv hur viktigt biblioteket var för mig när jag växte upp. Mina föräldrar gick aldrig på teater, var inte särskilt intresserad av konst och vår bokhylla innehöll väldigt få romaner. Men när jag var 9-10 år började jag hänga på biblioteket. Först gick jag dit för att de hade en så bra musikavdelning. Man kunde välja vilken skiva man ville lyssna på – man kunde lyssna på mängder av skivor man aldrig skulle haft råd att köpa – och medan man lyssnade i hörlurar satt man och bladdrade i seriealbum.

Efter ett tag tröttnade man på seriealbumen. Inte minst för att de biblioteksbesökare som var äldre än en själv, de som man såg upp till och ville efterlikna, tyckte att serier var löjliga och i stället läste ungdomsböcker. Då började jag också låna ungdomsböcker.

Efter att ha slukat dem började jag efter ett par år smyga in på vuxenavdelningen. Efter att ha läst att ha mina favoritrockband skrev texter inspirerade av Kafka och Camus började jag också läsa Kafka och Camus. Med den grunden – stående på den platån – började jag därefter intressera mig för avantgardefilm, måleri, bildkonst, performance och i en förlängning teater och dans och till och med opera.

Jag påstår inte att mina personliga erfarenheter skulle vara ett exempel som gäller för alla, men det understryker att man måste börja från grunden. Om jag inte själv frivilligt hade tagit mig upp från den grunden – ett kliv jag kunde göra tack vare biblioteket – så hade antagligen även jag tyckt att ”seriös” kultur var en elitistisk företeelse, en klassfråga. Eller att kulturhuvudstadsårets evenemang inte angick mig.

Man måste helt enkelt börja med att utgå från det intresse som finns – och sedan försöka bredda det.

En utställning om graffiti under K’98 fick till exempel många invandrarungdomar att gå på konstutställning på Östermalm. Många hade sannolikt aldrig gått på utställningen om inte det handlat om deras egen kulturform, graffiti.

Utställningen skulle ha kunnat bli ännu effektivare om man dessutom utnyttjat möjligheten att precis där, med målgruppen på plats, på ett smart sätt informerat/propagerat även för andra konstevenemang. Om man till exempel visat hur dagens graffitimålare är influerade av Keith Haring och Jean-Michel Basquait som i sin tur var influerade av Braque och Kandinsky hade man både kunnat utbilda och locka en ny publik till ”seriösa” konstevenemang.

Just denna form av marknadsföring – riktad marknadsföring – används inom till exempel film- och musikvärlden. De två kulturyttringar som också har överlägset bäst spridning bland ungdomar. När ett filmbolag visar en film, vare sig det är på biograf eller bio, missar man aldrig chansen att visa ”trailers” där man även informerar om sitt övriga utbud. Varför försöker inte teater, opera eller balett göra något liknande?

Ett vanligt argument är att man inte har råd att satsa på marknadsföring. Men till stor del handlar det om en prioriteringsfråga. Filmbolag avsätter till exempel ofta runt 20 procent av budgeten till marknadsföring.

Peter Possne på Sonet Film, som svarat för mycket framgångsrika kampanjer för två egentligen rätt smala svenska filmer som *Fucking Åmål* och *Sjön*, säger: ”Det går inte att bara släppa någonting och sedan ’hoppas’ att folk ska upptäcka det. För att höras/synas i mediabruset måste man avsätta

rejält med pengar till marknadsföring. Annars ger man aldrig människor en chans att upptäcka till exempel ny svensk film.”

Skivbolag och konsertarrangörer har också utvecklat en mycket effektiv underground-marknadsföring. Till minimala kostnader lyckas man nå ut med sin kultur genom att affischera precis på de platser där målgruppen rör sig. (En mycket effektiv kulturmarknadsföring som dock myndigheterna nu försökt stoppa genom Stockholms stads beslut att göra denna affischering olaglig och straffbar. Om man har som syfte att minska och motarbeta det alternativa kulturutbudet kunde man inte valt en bättre åtgärd.)

Även så kallade klubbarrangörer har utvecklat en effektiv form av extremt billig marknadsföring som även spridare av ”seriös” kultur skulle kunna ta lärdom av. Klubbarrangörer trycker upp ”flyers” – små informationsblad i plånboksstorlek – vilka man sedan placerar ut där man vet att unga människor rör sig. Från modebutiker till skivaffärer. Om även en institution skulle prova att kommunicera på det sättet skulle man dessutom kunna undvika den ”von oben”-känsla som ofta annars infinner sig.

När den tidigare citerade undersökningen gjordes bland ungdomar i Stor-Stockholm så frågade man vad dess tyckte att deras kommun i första hand skulle satsa pengar på. Först på listan — före både idrott, naturområden, kultur och föreningsverksamhet – kom ”Fritidsgårdar/Ungdomscaféer/Träffpunkter”.

Det saknas uppenbarligen träffpunkter för ungdomar i dagens samhälle. Återigen kan man därför inte nog understryka hur viktigt det är med lokala och väl fungerande bibliotek – de skulle just kunna bli denna typ av träffpunkter.

Ett bibliotek har egentligen till och med större betydelse 1999 än vad det haft tidigare. När vi träder in i det nya informationssamhället behövs bibliotek mer än någonsin, som kunskapsinstitution informationscentral.

I en studie av kulturpolitik i Östergötland kallad ”Efter konstens alla regler” skriver Mats Granberg: ”Biblioteket är en skola, öppen för alla. Genom den ökade arbetslösheten, förändringstempot i offentlig sektor och det ökade utbildningsbehovet, möter biblioteket ökade krav på att fungera som kunskapsinstitution. Den ökade produktionen av information och informationsteknologins utveckling borde göra biblioteket högt specialiserat när det gäller att förmedla och förankra information.”

Men uppenbarligen är samhället av en annan åsikt. Samhället tycker inte att bibliotek är värda att prioritera. Under de senaste fem åren har vart tionde bibliotek försvunnit i Sverige.

Lika allvarligt är att många av de bibliotek som trots allt tillåts få fortsätta håller på att förvandlas till vad Mats Granberg kallar för kommunala slasktrattar. ”Ett (riktigt) bibliotek kan inte jämföras med den kommunala slasktratt, som många kommuner förvandlat sina bibliotek till genom samlokalisering med andra lågt prioriterade verksamheter, typ konsumentvägledning eller turist- och invandrarinformation. Bibliotekens särart hotas av sådana fusioner. Litteratur, kultur, kunskap, information; allt detta är biblioteket till för. /.../ Därför måste varje bibliotek – i högre utsträckning än i dag – ges en inriktning och en egen identitet.”

Att samhället också lagt ned främst små, lokala bibliotek gör att man dessutom helt bortser från eller undviker att se bibliotekets betydelse som just träffpunkter – den sorts träffpunkter som en majoritet av Sveriges ungdomar efterlyser och som därmed hela kulturlivet är beroende av.

Att samhället inte bara lägger ned bibliotek utan dessutom även lagt ned merparten av alla fritidsgårdar innebär dock att man tydligen anser att träffpunkter är något ungdomar får fixa själv. Ett extremexempel på detta är den katastrofalt trånga och brandfarliga lokal som några ungdomar fixade på Hisingen i Göteborg i slutet 1998.

Ett ljuspunkt i det alltmer tätande biblioteksmörkret är Norrköpings bibliotek. Antalet besökare ökar just nu kraftigt. Över 3 700 besökare om dagen – en häpnadsväckande siffra, inte ens Stockholms stadsbibliotek har så många besökare. Hur har de lyckats med detta? Jo, genom att rejält

förlänga sina öppettider och till skillnad från andra bibliotek ha öppet sent på kvällarna. På så sätt gör man biblioteket till just en träffpunkt – och då kommer även den yngre publiken.

Det är lätt att i texter som denna sväva ut i vilken betydelse kulturen borde ha. Men så länge det pågår en aktiv nedrustning för kulturens grundförutsättningar är det inte realistiskt, eller knappast ens meningsfullt, att försöka låtsas som det går att göra avgörande förändringar med enbart kulturpolitik. Särskilt som denna nedrustning i vissa fall inte ens görs öppet utan genomförs i det dolda.

Författaren Anita Goldman skriver i en krönika i Dagens Nyheter med anledning av att Skarpnäcks Kulturhus ska läggas ned samt att man drastiskt ska beskära bibliotekets verksamhet: ”Sedan 1983 har 14 bibliotek i Stockholms län stängts. I Upplands Väsby, till exempel, har man lagt ner två av tre bibliotek. Deras 36 000 invånare har alltså ett bibliotek kvar. /.../ Hur har det gått till? Genom en öppen omröstning om nedrustning av kulturen? Nej, det sker genom en semantisk förändring. Kulturen formuleras bort. Läser man till exempel 1998 års verksamhetsplan för Skarpnäcks stadsdelsnämnd står det att ’Målet för kulturenhetens arbete är att långsiktigt förbättra kulturens ställning och tillgänglighet i stadsdelen genom ett levande och öppet Kulturhus som erbjuder stimulerande aktiviteter för alla medborgare.’ I förvaltningens verksamhetsplan för 1999 har man kvar samma formulering, man har bara strukit Kulturhuset.”

Skolans kulturella nedrustning sker vid en jämförelse åtminstone öppet. Skolan har inte längre råd att prioritera kultur och försöker inte heller låtsas som den gör det. Med låga lärarlöner och minskade personella resurser kan man inte fullt ut utnyttja den möjlighet en skola har som kulturpåverkare och kulturspridare. Om inte heller dagens skola har tid eller resurser att intressera och entusiasmera framtidens potentiella kulturkonsumenter, vem ska då göra det?

Slutsatser:

* Med olika former av kulturbidrag stimulerar man den publik som redan är hängivna kulturkonsumenter. Men man når inte den grupp – den allt större grupp – som inte tar del av institutionernas kulturutbud.

* Klasstillhörighet och social bakgrund avgör till stor del vilken sorts kultur som unga människor blir intresserad av som vuxna. Allt talar för att dessa klyftor kommer att öka ännu mer i framtiden.

* Det går därför inte att särskilja kulturpolitik från vanlig samhällspolitik. Inte om man med kultur verkligen menar något som är till för alla – inte bara en kulturelit.

Anton Hagwall:

Tio intervjuer.

1.

Carlos Esquerre är 24 år och bor i Solna tillsammans med sina föräldrar. Efter grundskolan läste han ett år på naturvetenskap men hoppade av. Senare har han kompletterat sina studier på komvux. Carlos är sedan ett par år tillbaka arbetslös, men börjar till våren på Fryshusets datorutbildning i 3D-animering. Carlos föräldrar, som ursprungligen kommer från Peru, är båda arbetslösa. Modern går en kurs på Datorteket som anordnas av arbetsförmedlingen och fadern som tidigare jobbade med personalutveckling, går snart i pension. Carlos framtidsplaner är att jobba med reklam.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Jag tänker på föreningsverksamhet, film, teater, ungdomsverksamhet.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Något byråkratiskt, eftersom kultur inte brukar vara tillgängligt för alla. Det finns en osynlig mur, åtminstone för ungdomar.

Så det finns en sorts uppdelning mellan olika sorters kulturuttryck?

Ja, det finns en finkultur, som till exempel teater.

Vilka går på teater då?

Människor med en större kännedom och större intresse.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Film är ett stort intresse. Och musik. Sedan tycker jag att det är roligt med saker som bryter mönstren.

Har du något exempel?

Typ evenemang i Kungsträdgården med dansframträdanden och mat från olika länder.

Hur ofta går du på bio?

Just nu har det inte varit så mycket bra filmer, men annars brukar det bli ungefär två gånger i månaden.

Vad ser du när du går på bio?

Blandat, ofta thrillers och drama, men inte bara amerikansk film, utan också fransk, engelsk och spansk film.

Spansk och fransk film är ju inte jätte vanligt på de stora biograferna. Var går du när du ser sådana filmer?

Folkets Bio visar en hel del spanska filmer. Fransk film har det blivit mest på Stockholms filmfestival. Jag såg 32 filmer på senaste festivalen. Sedan är det småbiografer som Zita man får gå på för att se lite mer udda filmer.

Vad tycker du om svensk film?

Det finns en hel del bra svensk film. *Kådisbellan* tyckte jag om.

Är det bra att det satsas på svensk film?

Ja, jag tycker att man ska satsa på ungdomar.

Tycker du att det satsas tillräckligt på unga filmare?

Det finns ju en hel del unga killar som gjort okej filmer, men var de har fått sina pengar ifrån har jag ingen aning. Till exempel Daniel Fridell försöker ju förmedla ett budskap och skildra kulturkrockar och motsättningar i samhället. Men enligt mig så håller unga svenska regissörer inte internationell standard. De är fortfarande i en utvecklingsfas. De har inga bra förebilder och manusen kan vara bristfälliga.

Men de är fortfarande värda att satsa på?

Ja det tycker jag. Man kan inte sluta stödja sånt som är på väg att byggas upp.

Går du på teater?

Nej, jag vet inte vad det beror på. En av anledningarna är att jag inte har någon riktig koll på vad som går.

Vet du var man tar reda på vad som går på teatrarna?

Jo, i och för sig, jag läser ibland vad som går, men jag prioriterar nog bort teater. En annan anledning till att jag inte går är att jag är van vid film. Teater har ett mycket mer dramatiskt skådespelarsätt som jag har svårt för.

Gick ni någon gång på teater med skolan?

Ja, det gjorde vi. Men inte ofta. När det väl blev var det en stor händelse.

Vad såg ni med skolan?

Jag kommer faktiskt inte ihåg.

Vad skulle få dig att gå mer på teater?

Något som verkligen väckte mitt intresse.

Som?

Ingen aning.

Skulle du gå om det var billigare med teaterbiljetter?

Jag vet inte ens vad en biljett kostar nu, så det tror jag inte. Att gå på teater är som att börja träna – man vill gärna göra det, men kommer inte igång.

Går du på dansföreställningar eller på opera?

Nej, opera har jag inte alls något intresse av. Utan någon speciell anledning.

Vilka är det som går på Opera?

Äldre, mer insatta och intresserade människor.

Hur ofta går du på konserter?

Inte ofta, två gånger om året kanske. Jag brukar missa en hel del som jag skulle vilja se. Men det är mitt eget fel. Sedan är ju Sverige inte speciellt prioriterat av grupper jag tycker om?

Vilka grupper är det?

Jag gillar R&B och Soul, typ Babyface och Maxwell.

Hur mycket lyssnar du på musik?

En hel del. Jag lyssnar ganska mycket på P3 och på MRS.

Vad har de kanalerna som tilltalar dig?

P3 har Soul på söndagar, MRS spelar mycket R&B på helgerna.

Lyssnar du någonsin på P1 eller P2?

Då måste jag i så fall ha läst i tidningen att de sänder något intressant, som när någon forskare som talar om medicin eller så. Men det händer ganska sällan att jag läser programtablåerna.

Hur ofta ser du på TV?

Ofta, jag tittar mycket på dokumentärer och debattprogram.

Vilka kanaler tittar du på?

Ettan och tvåan. Ibland tittar jag på *Efterlyst* på TV 3. Det tycker jag kan vara ballt, det ger en liten inblick i vad som händer när alla ligger och sover. Ibland kollar jag sumobrottning på Eurosport. Det är bisarrt. Sedan kollar jag en del på National Geographic.

Är Sveriges Televisions utbud bra?

Bättre än de andra kanalernas. Det är tryggt. *Hjärnkontoret* tycker jag är ballt, och *Elbyl* var bra.

Vilka tidningar läser du?

På sistone har det blivit mycket datortidningar. Nöjesguiden läser jag alltid. Filmtidningen Cinema läser jag. Metro är en annan bra gratistidning. Något som saknas är en tidning riktad till ungdomar som tar upp samhällsdebatten.

Läser du dagstidningar?

Ja, farsan brukar köpa med DN hem. Den läser jag så fort jag har möjlighet.

Tycker du att media bevakar den typen av kultur du är intresserad av?

Ja.

Vet du vad presstödet är?

Nej.

Det är bidrag som ges till alla morgontidningar, utom den största, inom ett spridningsområde. Till exempel Svenska Dagbladet skulle antagligen gå omkull utan presstöd. Är detta rimligt?

Det låter lite bekvämt, det går nog att finansiera en tidning på andra sätt.

Du tror inte att det finns en risk att utbudet skulle bli förenklat och kommersialiserat?

Jo, i och för sig, men jag tror att tidningarna skulle tappa många läsare om de blev för kommersiella.

Läser du böcker?

Ja, jag påbörjar en massa, sedan fryser jag dem och börjar med en annan. Jag har hur mycket böcker som helst hemma som jag skulle vilja läsa klart. Jag måste nog bli lite mer egoistisk och unna mig de där stunderna när man bara kan gotta sig åt en bok.

Vad läser du?

Esoteriska böcker, psykologiböcker, böcker om astronomi och ufon. Mest faktaböcker. Skönlitteratur läser jag bara om jag blir tipsad.

Var blir du tipsad?

Genom media och kompisar. *Fear and Loathing in Las Vegas* vill jag läsa.

Köper du någonsin böcker?

Ja, fast det är djävligt dyrt.

Vad får dig att gå och köpa en bok?

Att jag inte hittar dem på bibblan. Böcker som är för nya eller ovanliga.

Lånar du ofta böcker på biblioteket?

Ja, absolut. Trots alla nedskärningar så tycker jag att bibblan håller en hög standard. Någonstans så tycker jag att man får skylla sig själv om man inte har koll, om man inte är allmänbildad, för på biblioteket finns det ju tillgång till allt. Man kan ju skaffa sig en utbildning bara genom att gå på bibblan.

Vad tyckte du om böckerna ni fick läsa i skolan?

Lärarnas bokval kunde vara lite trist. Det är bra att skolan försöker väcka elevernas intresse, men det lyckades inte riktigt i mitt fall.

Har skolan en viktig uppgift att förmedla kultur?

Ja, men det tycker jag inte att de lyckas med.

Varför inte?

Hela skolsystemet kunde vara bättre. För det första får de som behöver inte tillräckligt stöd. Jag vet många som bemötts med någon sorts skyll-dig-själv-attityd. Sedan kunde lärarna vara bättre

Vad fick du för kultur genom skolan?

Ingen, nästan. Förutom det där enstaka teaterbesöket.

Går du någonsin på konstutställningar eller gallerier?

Det skulle var om det var några ungdomar som ställde ut, någon graffiti-utställning eller så. Jag brukar gå på Beckmans och Konstfacks slututställningar.

Skulle du vilja gå mer på konstutställningar?

Nej, det är bra som det är.

Finns det någon annan form av kultur du är intresserad av?

Ja, peruansk kultur. Farsan berättar en del, jag går till bibblan och läser latinamerikanska tidningar, jag surfar på olika latinamerikanska hemsidor på internet, och brukar titta på en spansk TV-kanal, TV E, som visar mycket nyheter från Sydamerika.

Saknar du bevakning av utländsk kultur i svensk media?

Absolut, inte för att svenskar är oallmänbildade eller så, men det kan begränsa folks intresse för andra kulturer om de inte är uppdaterade med annat än katastrofer och krig.

Kommer du ihåg någon kulturhändelse som har påverkat dig extra mycket?

Ja, en salsakonsert på Münchenbryggeriet. Det var ett kubanskt band som spelade en 90-talsvariant av salsa.

Vad var det som var så speciellt?

Hela stämningen. Det var första gången jag såg kubansk salsa live.

Minns då någon kulturhändelse som du tyckte var direkt dålig?

Vattenfestivalen. Den har blivit så kommersiell. Kulturen är helt bortglömd där.

Vad tycker du om kulturhuvudstadsåret?

Det gick mig helt förbi.

Brukar du få information om olika kulturevenemang?

Bara genom tidningar och tv.

Finns det någon typ av kulturevenemang du skulle vilja gå mer på?

Det skulle vara evenemang där fler olika kulturer möts. Lite mer solidarisk anda vore bra.

Finns den typen av evenemang?

Ja, Kulturhuset har sådana tillställningar ibland. I Kungsträdgården är det också en del, och i Fryshuset. En annan grej jag skulle vilja att det fanns vore typ en festival för okända soulartister. Det finns hur många som helst som står och sjunger i duschen men som aldrig får någon uppmärksamhet.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer eller författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja, det tycker jag.

Upplever du det som att pengarna som går till kulturbidrag är rättvist fördelade?

Jag vet inte hur de fördelas, men det känns som om man måste var ordentligt insatt i hur det går till att söka bidrag för att faktiskt få dem. Det finns ingen tydlig information till den som är osäker. En sak som jag tror får för lite stöd är ungdomsprojekt.

Men du tycker ändå att det är rätt att dina skattepengar går till att finansiera olika sorters kultur?

Ja, det tycker jag.

Är kultur någonting viktigt?

Ja, av många skäl. Kultur ger värderingar och moral, den öppnar trångsynthet, ger nya vyer.

Tycker du att det är viktigt att hålla koll på kulturpolitiken?

Ja, det borde presenteras tydligare vart pengarna går.

Tycker du att du själv har koll på kulturpolitiken?

Nej, jag vet inte ens var man får reda på sådana saker. Jag följer debatterna på tv, men jag tycker att de borde snacka mer med politikerna än med varandra.

Tror du att du skulle ha möjlighet att få kulturbidrag?

Jag hoppas det. Bara man har en seriös presentation.

Har du några övriga funderingar kring kultur som du tycker att jag inte tagit upp?

Vet inte... Jo, jag tycker att det borde satsas mer på unga skådespelare. Det finns så många talanger som aldrig blir uppmärksammade och som aldrig får en chans. Ungdomar som det inte har gått så bra för, speciellt invandrarungdomar. Satsade man mer på kultur för ungdomar så skulle man ha mycket lägre kriminalitet i Stockholm. Tror jag.

2.

Christopher Landberg är 18 år. Han bor med sin mor i Solna. På grundskolan gick han i Hagalundsskolan, nu läser han tredje året på samhällsvetenskapligt program på Vasalunds Gymnasium. Christophers föräldrar är skilda. Hans mor jobbar på försäkringskassan och hans far är förtidspensionerad efter en bilolycka. Christophers framtidsplaner är att först göra lumpen, sedan jobba och resa något år, för att slutligen söka in på Polishögskolan. Christopher säger sig var ganska ointresserad av kultur.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Konst, vernissage och grejer. Sånt där man bara går förbi och säger ”äh så trevligt”.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Någonting stelt.

Men om man räknar allt som kultur: serier, hip-hop, gå på klubbar etc, vilken sorts kultur är du intresserad av?

Musik är jag intresserad av. Jag spelade gitarr i ett band förut, men slutade för att det var så tråkigt.

Slutade du spela gitarr?

Nej, jag spelar lite hemma ibland.

Finns det någon annan typ av kultur du är intresserad av?

Pornografi. Nej jag skoja bara, nej, inget speciellt.

Hur ofta går du på bio?

Ett par tre gånger om året. Det är så djävla dyrt.

När du väl kommer iväg, vad ser du?

Komedier och action. Nästan bara amerikanska rullar.

Ser du mycket på video? Vad?

Ett par gånger i veckan. Jag hyr det som kommer.

Vad tycker du om svensk film?

Det beror på vad det är för typ av film. Typ *Sälls kapsresan* och sånt är kul, men filmer som *Zorn*, till exempel, är helt kass. Såna gillar jag inte.

Varför då?

Det händer ingenting i dem.

Är det så att svenska filmare bara är bra på att göra komedier?

Ja, så är det nog.

Vad skulle en svensk film, som inte var en komedi, handla om för att du skulle bli intresserad?

Ja vad skulle det vara. Jag vet inte. En korvkiosk kanske.

Har du sett *Fucking Åmål*?

Nej, men jag tänkte kika på den nere på Skytten. (Kvartersbiograf i Solna Centrum)

Går du ofta på Skytten?

Det händer. Det kostar bara fyrtio spänn att se en film där.

Går du på teater?

Jag har gått, sammanlagt, kanske fyra gånger.

Är det du själv som har tagit initiativet då?

Nej, jag har gått med familjen.

Vad har ni sett då?

West Side Story, *Grease* och några andra som jag inte kommer ihåg.

Vad tyckte du om dem?

De var värdelösa. Tråkiga. Folk som sjunger... helt sjukt!

Har du gått på teater med skolan?

Ja, vi var på Dramaten och såg en monolog. *Hatet* med Benny Haag.

Vad tyckte du om den då?

Den var helt okej faktiskt.

På vilket sätt?

Jag kommer inte riktigt ihåg vad den handlade om, men den gav helt klart mer än *West Side Story*.

Vad?

Den var klyftigare.

Skulle du vilja se fler teaterpjäser som *Hatet*?

Ja, kanske det.

Vet du vad som går på Stockholms teatrar just nu?

Bara de här stora. *Miss Saigon*, *Fantomen på Operan*.

Kan du inte känna att om du tog dig tid, så skulle det kunna finnas teater som du var intresserad av?

Jo, kanske det, men jag tycker inte att jag har tid.

Har du varit på någon dansföreställning eller på opera?

Nej, aldrig.

Skulle du vilja gå?

Nej, det måste var ganska segt. Inte en chans.

Vilka tror du går på Kungliga Operan?

The Beautiful People. Överklassen. Det är knappast någon knegarfamilj som sätter på sig kostymer och går på Operan.

Hur ofta går du på konserter?

Jag brukar gå mycket på Vattenfestivalen, men förutom det har det kanske varit en gång.

Varför har du gått på Vattenfestivalen och inte på annat?

Det är billigt på Vattenfestivalen, så det har lite med pengarna att göra. Men sedan kommer inte grupperna jag gillar.

Vad gillar du då?

Tunga grejer, typ Coal Chamber och Sepultura.

Går du på mindre konserter?

Ja, på fritidsgården i Råsunda Stadion brukar de anordna Monsters of Rock. Det brukar vara kul, mest för att jag spelat själv.

Skulle du vilja att kommunen ordnade fler sådana tillställningar?

Ja, absolut. Problemet är att det kommer så lite folk.

Vad tror du det beror på?

Det är ju inte så att man ser några affischer ute på stan direkt.

Så det borde marknadsföras lite bättre?

Ja, men samtidigt så finns det inte särskilt många hårdrockare i Solna. Solna är en hip-hop-kommun.

Finns det inte andra ställen att ordna hårdrockskonserter på. Till exempel Fryshuset?

Kanske det. Jag har aldrig varit på Fryshuset. Men ett ställe som har börjat med konserter är Klubb 33 i Solna Centrum. Var annan fredag får nybörjarband lira. Och där kan man ju dricka öl, så det är ännu bättre.

Finns det några andra ställen där man kan dricka öl och kolla på band?

Nej, inte om man är bara är arton i alla fall. Det borde helt klart finnas fler sådana ställen.

Brukar du gå på dansklubbar?

Nej, jag vet att de hade någon drum 'n' baseklubb på Tuben vid Odenplan. Annars så tror jag inte att det finns så många "klubbar" där jag kommer in. Nått hip-hopställe kanske, men hip-hopare är så djävla kaxiga.

Är det kultur att gå ut och dansa?

Om det är kultur att kröka också.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Dagligen, så fort jag får chansen.

Lyssnar du något på radio?

Ja, när jag jobbar.

Vilka kanaler brukar du lyssna på?

Bandit eller som det numera heter: 105,5. De är de enda som spelar musik som åtminstone är någorlunda nära det jag gillar.

Så det finns ingen kanal som spelar precis vad du vill höra?

Nej. Det har jag tänkt på djävligt mycket. De borde spela fler okända band som inte är så djävla kommersiella. Sedan borde det vara mindre reklam.

Men P3 har ju ingen reklam och åtminstone något program som släpper fram smalare grupper. Lyssnar du någonsin på P3?

Ja det händer. Men det är inte så att jag läser i tidningen vad de sänder. Det brukar mer vara att någon kompis ringer och säger till mig att "Lyssna! Nu lirar de grymma grejer på P3". Men det är inte ofta.

Lyssnar du något på P1 och P2?

Nej, jag har fått dåliga vibbar av dem. Av P3 också faktiskt. Det känns gammalt på något vis. "Tutu-tuttu-tutu - Här är nyheterna. P3!" Mossigt.

Vem tror du de kanalerna riktar sig till?

Alla, typ.

Så du tror att du är ensam om att ogilla Sveriges Radios utbud?

Nej, men ganska.

Hur mycket tittar du på TV?

Oj, oj oj! Mycket.

Vad tittar du på?

Z-TV, MTV, mycket komedier som *Vänner*, *Simpsons*, *Drew Carey Show*. Bra filmer. Trean kollar jag på ibland. Ettan kollar jag bara på en gång i veckan när de visar *Seinfeld*.

Annars brukar det kännas som att lyssna på P3 att se på ettan och tvåan. Typ: "Här har ni den dramatiska serien Zorn". Suck. Eller Filmjournalen - snubben förstör ju för fan filmerna - "Det är lite tråkigt att Steven Seagal dör redan efter fem minuter in i filmen". Jag brukar stänga av när han dyker upp.

Hur skulle Sveriges Televisions utbud vara för att tilltala dig?

De skulle ha musikprogram som inte bara visade de populäraste låtarna. Ibland så har i och för sig *Voxpop* inslag om Marlyn Manson och Sepultura. Men alldeles för lite.

Vad tycker du om program som Centrum, Nike, Elbyl?

Jag har aldrig sett något av dem.

Ser du på såpoperor?

Nej inte så ofta. Men av någon konstig anledning så lyckas man hänga med i handlingen av dem ändå.

Läser du dagstidningar?

Några gånger i veckan läser jag Aftonbladet. Det blir när morsan köper med den. Då brukar jag bläddra igenom den.

Vad tycker du om deras kultur- och nöjesbevakning?

Helt okej. Pulsbilagan är jätkligt bra. Den täcker bra vad som händer, har intervjuer med artister, fakta om grejer som är på gång. Allt.

Brukar du läsa Aftonbladets kultursidor?

Nej.

Har ni någon morgontidning hemma?

Nej.

Läser du andra tidningar?

Jag prenumererade på Slitz förut. Den är bra. Sedan brukar jag gå till Press center och köpa Guitar Player.

Vad är det som är bra med Slitz?

De har en massa kul undersökningar om till exempel svenska folkets sexvanor, tips om bästa vodkan och nya roliga prylar man kan köpa.

Läser du böcker?

Ibland. Just nu läser jag *Odessa* av Fredrik Forsyth. Jag läser mest thrillers.

Brukar du köpa böcker?

Nej. Jag lånar av kompisar eller får dem i julklapp och så.

Händer det att du går på biblioteket?

Ja, när jag har specialarbete i skolan. Inte annars.

Är det bra att biblioteket finns?

Ja.

Varför?

Därför.

Vad får ni läsa i skolan?

Skitböcker. Den här terminen har vi läst en som hette *Hästen* och en annan som hette *Doktor Glas*.

Varför tilltalade inte de böckerna dig?

Jag vet inte, jag läste bara några sidor. Jag är inte intresserad helt enkelt.

Tycker du att ni får läsa för mycket eller för lite böcker i skolan?

Egentligen borde man få läsa mer. Men då borde man få välja själv.

Tycker du att du har koll på ny skönlitteratur?

Inte för fem öre.

Tror du att det finns nya böcker som skulle intressera dig om du kände till dem?

Nej.

Är det viktigt att skolan undervisar om olika typer av kultur?

Ja, till en viss del, de borde informera om vad som var på gång. Annars tycker jag inte att det är så viktigt. Det verkar som om vuxna inbillar sig att det är viktigt för ungdomar att gå på teater och sånt.

Och det är det inte?

Nej det tycker jag inte. De borde informera om sådant som ungdomar är intresserade av.

Har du något exempel?

Ja man kunde ju få gå billigare på Marlyn Mansons konsert. Men det skulle väl inte se så bra ut om skolan sponsrade en sådan sak.

Varför inte?

Hur skulle de se ut om skolan betalade för att man skulle gå och lyssna på någon som propagerade för droger och barnporr?

Det kanske skulle kunna få eleverna att fundera och själva ta ställning?

Ja, det skulle nog funka ganska bra. Djävligt bra faktiskt.

Brukar du gå på konstutställningar och gallerier?

Nej. Men på fritis hade vi egen konstutställning och jag målade och höll på.

Är det något du fortfarande ägnar dig åt?

Nej.

Är du intresserad av konst?

Inte värst.

Finns det något som skulle kunna få dig mer intresserad?

Nej, det tror jag inte.

Går du på museum?

Ja, vi har vart på en hel del med skolan. Jag tycker att Nordiska Museet var intressant. Historia är intressant.

Skulle du vilja gå mer på museum?

Ja.

Vad skulle få dig att komma iväg då?

Jag vet inte, först måste man ju få veta vad som finns.

Vet du var man kan hitta information om museernas utbud? Och andra kulturevenemang över huvud taget?

Om man verkligen är intresserad så står det väl i tidningen, men jag tycker att skolan borde informera också.

Berätta om en kulturhändelse som påverkat dig.

Vad skulle det vara? Jag kan inte komma på något särskilt.

Någon spelning med ditt band kanske?

Nej.

Jag får intrycket av att du tycker det mesta i kulturväg är värdelöst eller ointressant. Stämmer det?

Vad? Nej. Jag är bara inte intresserad. Jag brukar inte sitta och tänka att ”fan vad mycket skit det finns” eller så. Jag bryr mig inte om sådana saker helt enkelt.

Men kan du kanske nämna någon kulturyttring som är riktigt dålig.

Hmm, Spice Girls kanske. Nej, jag vet inte faktiskt.

Är kultur viktigt?

Egentligen är det väl det. Det är nog en princip sak att man ska ha kultur.

Varför?

Stimulans.

Kan kulturen göra samhället bättre?

Bökig fråga. Jag vet inte.

Är det bra att konstnärer, författare, musiker osv, får kulturbidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja det är det väl. Men det spelar inte mig någon större roll.

Har alla som vill lika stor rätt att få kulturbidrag.

Ja. Om det ska vara rättvist.

Är det rätt att en del av skattepengarna går till kulturbidrag?

Ja, en del.

Som det är nu – är den delen för stor eller för liten?

Ingen aning. Jag har knappt betalt någon skatt, så varför ska jag bry mig? Och när jag börjar jobba ordentligt – den dagen, den sorgen.

3.

Desirée Gonzalez är 23 år och bor i egen lägenhet i Jakobsberg. Desirée slutade skolan efter nionde klass och började som frisörlärling. Nu jobbar hon som frisör och hyr en stol på en salong i Stockholm. Desirées föräldrar är skilda, hon har inte träffat sin pappa på tio år. Hennes mor, som ursprungligen är från Mexico, jobbar på arbetsförmedlingen. Desirée är mycket intresserad av kultur men tycker mycket är dåligt.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Konst, musik och teater.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller något byråkratiskt?

Kultur kan vara både något stelt och mossigt, eller något roligt.

Vilken typ av kultur är du intresserad av.

Film, musik, teater – det mesta.

Hur ofta går du på bio?

Ett par gånger i månaden.

Vad ser du?

Blandat, både amerikanska actionrullar och mindre filmer, filmer för själen.

Vad tycker du om svensk film?

Oftast skit. Det hör till ovanligheterna att det kommer någon bra svensk film. Så har det alltid varit. Det kanske håller på att ändras. Jag hatar såna där bajsorvfilmer som *Jönssonligan* och *Sällskapsresan*.

Hur håller det på att ändras?

Fucking Åmål banar kanske vägen för nya regissörer och manusförfattare.

Är det värt att satsa på svensk film?

Om den blir bättre, inte om den fortsätter att vara som idag.

Hur ska man kunna kontrollera att filmerna blir bättre?

Låt inte Daniel Fridell, Colin Nutley, Lasse Åberg och såna göra fler filmer.

Går du på teater?

Inte så ofta som jag skulle vilja.

Varför inte?

Det är krångligt att få biljetter, man kan inte gå spontant på teater.

Håller du koll på vad som sätts upp på teatrarna?

Inte på alla. Men jag kollar till och från vad Dramaten och Stadsteatern sätter upp.

Är du bara intresserad av vad som går på Dramaten och Stadsteatern?

Det känns så just nu, mindre teatrar känns ofta överpretentiösa. Det känns som om skådespelarna och de som är involverade i de teatrarna tar sig själva på för stort allvar, och det färgar av sig på föreställningarna.

Har du varit på några småteatrar?

Ja, några gånger och jag har alltid blivit irriterad på de där fjantarna.

Men tycker du att Dramaten och Stadsteatern har bra uppsättningar?

Jag har inte sett allt som spelas där, men det jag varit på tycker jag har varit bra. Utom en gång då jag såg *Medea* med Stina Ekblad i huvudrollen. Den var seg.

Är du intresserad av vad som sätts upp på privatteatrarna?

Vadå? Typ Intiman eller? Sängkammarfarser och slå-i-dörrar-komedier? Nej tack!

Går du på dansföreställningar?

Inte ofta, men det händer.

Är det något du skulle vilja gör oftare?

Inte för att se vad som helst, dans kan också bli ganska fjantigt.

Vilken typ av dans tycker du om då?

Bra balett. Annelie Alhanko, till exempel, är bra.

Går du på opera?

Någon gång om året.

Varför inte oftare?

Det räcker så.

Varför det?

Jag är inte så intresserad av opera, så jag blir mätt på den dosen.

Skulle du gå oftare om det var billigare?

Jag tror inte det.

Är det "fint" att gå på Dramaten och Kungliga Operan?

Lite finare än att gå på Folkoperan eller Stadsteatern. Men inte i negativ bemärkelse, det har mest med miljön att göra. Stämningen kräver att man klär upp sig lite.

Går du på konserter?

Ibland. Jag går och ser det jag är intresserad av.

Som?

Trubadurer. Nej, jag skojar bara. Soul och R&B och en del hip-hop, men inte allt, som Coolio till exempel.

Varför inte Coolio?

Inte värt att slösa pengarna på. Jag vill inte göra honom rikare.

Tycker du att konsertarrangörerna tar hit tillräckligt mycket soul och R&B?

Nej.

Vad tror du att det beror på?

De fattar väl inte att det finns många som skulle vilja se såna band.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Varje dag.

Köper du skivor?

Nej, men min kille köper ganska mycket, så jag brukar låna av honom.

Lyssnar du något på radio?

Ja, på jobbet. Tyvärr på Klassiska hits som jag tycker är så djävla dålig. Det är mina äldre arbetskamrater som gillar att bli nostalgiska.

Vad skulle du vilja lyssna på?

En kanal med renodlad ny och gammal soulmusik.

Finns det någon sådan kanal?

Nej, inte vad jag vet. Det enda som kommer i närheten är väl Soul på P3.

Lyssnar du regelbundet på Soul på P3?

Nej, min kille sätter på det ibland och då lyssnar jag.

Lyssnar du på några andra program på P3 eller P1 och P2?

Nej, det är sällan.

Sänder de kanalerna program som intresserar dig?

Ärligt talat så vet jag inte. Jag har inte tittat efter.

Hur ofta ser du på TV?

Lite grann varje dag. Jag tittar på *Seinfeld*, *Vetenskapens värld*, dokumentärer. Ibland nyheterna.

Vilka kanaler tittar du på?

Jag har bara ettan, tvåan och fyran.

Tillfredsställer de kanalerna dina behov?

Nej, det gör de inte.

Varför inte?

De borde visa fler bra filmer och serier.

Tittar du någonsin på mer renodlade kulturprogram som till exempel Centrum, Nike eller Röda rummet?

Alla tre faktiskt.

Vad tycker du om dem?

Nike borde sluta ha så bisarr musik mellan inslagen. Inslagen kunde dessutom vara bättre. De tar upp ganska ointressanta personer. Det är lite för mycket Cirkus Cirkör. *Centrum* är ganska kul, men de fördjupar aldrig sina diskussioner. *Röda rummet* är ganska trist, oftast är det någon författare som sitter och biter på glasögonskalmarna och försöker se svår ut.

Skulle SVT kunna förbättra sitt kulturutbud?

Ja, de borde bli mindre mossiga och släppa in lite nytt blod.

Läser du tidningar?

Ja. Jag har både Svenska och DN. Jag läser A-delen och kultursidorna. Aldrig Näringsliv.

Tycker du att de tidningarna tar upp och bevakar den typen av kultur du är intresserad av?

Nja, i viss mån. Jag skulle vilja ha mer nöjeskultur, mer om film och musik. Och så tycker jag att de borde skriva om nya magasin som kommer.

Läser du andra tidningar?

Utländska modemagasin som Vouge, Elle, Marie-Claire och Harpers Bazaar.

Är mode kultur?

Ja, det är en del av kulturen.

På vilket sätt?

Den speglar vår tid, på samma sätt som till exempel film kan göra.

Läser du böcker?

Ja, när jag har tid. En bok var tredje månad. Jag vill ha böcker med en bra story. Jag läser både gammalt och nytt.

Håller du koll på vilka böcker som ges ut?

Ja, genom dagstidningar och andra tidningar. Och genom tips från kompisar.

Köper du böcker?

Inte så ofta, det är lite för dyrt för att chansa. Jag köper mest pocket.

Brukar du låna böcker på biblioteket?

Nej, det var länge sedan.

Är du intresserad av unga svenska författare?

Inte såna där Per Hagman-typer i alla fall, och det verkar som om det är mest såna som kommer fram i media.

Går du på konstutställningar och gallerier?

När det är något jag vill se, men det är inte så ofta.

Vilken typ av konst är du intresserad av?

Framför allt fotoutställningar.

Håller du reda på konstutbudet?

Jag försöker att göra det genom tidningen.

Går du på museum?

Nej, inte så ofta tyvärr. Jag kommer inte iväg, har inte tid.

Hur skulle man få dig att gå mer på konstutställningar och museer?

Ge dygnet mer än 24 timmar.

Kommer du ihåg någon kulturhändelse som har påverkat dig extra mycket?

En fotoutställning med Nan Golding. Hennes bilder har ett intressant berättande. Henne kulle jag vilja se mer av.

Minns du någon kulturhändelse som var mindre bra?

Ja, hur många som helst. Kulturhuvudstadsåret till exempel. Svensk kultur har överhuvudtaget en förmåga att bli svampig.

Vad fick du för kultur genom skolan?

Det kommer jag inte ihåg, jag var inte så mycket i skolan över huvudtaget.

Varifrån har du fått ditt kulturintresse?

Hemifrån och från kompisar.

Vilken sorts kultur är du bered att betala för?

Bra kultur förstås.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer och författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja. Men det borde sällas lite bland dem som får kulturbidrag.

Vilken typ av kultur tycker du får för lite respektive för mycket bidrag?

Jag vet inte vilka det är som får bidrag faktiskt.

Är det inte viktigt att hålla reda på var ens skattepengar tar vägen?

Jo, men jag har inte tagit mig tid att forska i den frågan.

Är du inte intresserad?

Jo, jag är bara lat.

Men du tycker att det är rimligt att en del av dina skattepengar går till kultur?

Absolut.

Tycker du att det satsas på rätt kultur?

Nej, man borde satsa mer på sådant som drar ungdomar och inte bara gamla gubbar.

Tror du att du skulle kunna få kulturbidrag?

Ingen aning. Det känns inte så aktuellt, jag utövar ingen kultur på det viset.

Känner du någon som sökt eller fått kulturbidrag?

Nej.

Är kultur viktigt?

Ja, den bevarar vår historia och speglar vår tid. Men framför allt så skulle det bli så djävla tråkigt utan kultur.

4.

Emelie Lindqvist är 19 år. Hon bor med sina föräldrar i Trångsund. Emelie har gått på Waldorfskolan från förskolan till gymnasiet. Nu jobbar hon som vårdbiträde på ett ålderdomshem. Emelies mor är föreståndare för ett waldorfinriktat hem för utvecklingsstörda, hennes far jobbar med ventilation. I vår ska Emelie resa med en kompis till Australien och Nya Zeeland. Vad hon vill göra i framtiden är hon inte säker på, kanske börjar hon läsa arkitekturhistoria på universitetet, kanske utbildar hon sig till barnmorska.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Jag tänker på skapande, upplevelse, ett sätt att leva.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Någonting lekfullt, vilket antagligen beror på att jag gick i Waldorfskolan. Där är kulturen integrerad i nästan alla ämnen.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Arkitektur, bildkonst, teater – i och för sig, trots att jag inte går så ofta. Musik. Ibland går jag på Moderna Museet.

Hur ofta går du på bio?

Två gånger i månaden kanske, det är lite olika.

Vad ser du när du går på bio?

Det är väldigt olika. Nu senast har jag sett lite mer alternativa filmer som *Fucking Åmål*, *Idioterna*, *Festen* och *Happiness*. Det är ruskiga, men bra filmer. Antagligen för att de är så osentimentala. Det är inte så att jag sorterar bort Hollywoodfilm, men när det känns att en film inte är gjord bara för att tjäna pengar så blir den mycket bättre.

Vad tycker du om svensk film över lag?

Jag tycker det är kul att se svensk film. Det är roligt att se miljöer och skådespelare man känner igen. Svensk film känns mycket närmare.

Är det viktigt att det satsas på svensk film?

Ja, det tycker jag. Och det är viktigt att man satsar på nya människor, att det inte alltid är samma personer som får chansen.

Hur ofta går du på teater?

Det gör jag inte lika ofta. Det beror nog på att det är dyrare och mer omständligt att gå på teater än på bio. Man måste beställa biljetter i förväg och så. Men man missar nog jättemycket om man går

på teater så sällan som jag gör. Men jag tänker mig att jag kommer gå mer när jag blir äldre och får bättre ekonomi.

Håller du reda på vad det finns för teaterutbud?

Inte så att jag har extremkoll, men man kan ju läsa om det i DN och På stan, och då händer det att jag blir intresserad.

Tycker du att det finns teater som tilltalar och riktar sig till dig?

Ja, teaterutbudet verkar vara ganska brett.

Finns det något som skulle kunna tilltala dig speciellt mycket?

Det är samma sak där som med film. Jag tycker att man ska släppa in nya människor och inte bara en massa kända ansikten. Så mindre teateruppsättningar skulle kunna intressera mig.

Går du någonsin på mindre teatrar?

Bara om det är någon man känner som är med i pjäsen.

Finns det någonting som skulle få dig att gå mer på teater?

Ja, om det vore billigare, och om man fick mer information.

Känner du till vilka teatrar som finns i Stockholm?

De stora känner man ju till. Dramaten, Stadsteatern, Unga Klara, Boulevardteatern.

Gick ni på teater med skolan?

Nej inte så mycket, det var om någon förälder kände någon eller så, men vi spelade Shakespeare i åttan, och i tolvän satte vi upp en annan pjäs.

Vad gav det?

Vi lärde känna varandra bättre i klassen.

Går du på dansföreställningar?

Nej, det är ingenting som tilltalar mig särskilt mycket.

Opera då?

Opera är ingenting för mig. Det kanske också är någonting som jag kommer att lära mig att tycka om när jag blir äldre. Men opera är ju lite mer finkultur, lite högt, och det tycker jag är avskräckande.

Vad är finkultur?

Något man brukar kalla "äkta kultur". Folk som tycker om finkultur är ofta begränsade inom väldigt små ramar, de tycker inte att subkulturer har något värde. De köper konst och tycker att kultur är en fin hobby. Det är något man gör för att ge sig själv hög status.

Är du intresserad av någon speciell subkultur?

Nej. Fast om man kan säga att antroposofin är en subkultur, och det kan man kanske, så är jag det, även om jag inte köper hela paketet.

Ur kulturellt hänseende – vad är det Waldorfskolan, eller antroposofin, har gett dig?

Den har gett mig en annan medvetenhet, eller ett större intresse av kultur. Det kan man ju få på många olika sätt, men jag fick det genom skolan. Jag märker när jag jobbar inom vården att folk kan titta på mig med avsmak om jag berättar att jag till exempel varit på Moderna Museet och tittat på en Alvar Aaltoutställning. Det tror jag beror på att det blivit "fint" med vissa sorters kultur. Och det är väldigt synd.

Har skolan en viktig uppgift att förmedla kultur?

Ja, får man det inte från familjen, genom hemmet, så måste man få det genom skolan. För får man det inte när man är liten så blir det svårt att sedan helt plötsligt bli intresserad.

Så kultur är viktigt?

Ja det är det. Jag läste att man lever ett längre och lyckligare liv om man konsumerar kultur. Det tror jag stämmer.

Tror du att man kan få människor som inte är intresserade att bli det?

Ja det tror jag. Men till exempel nu, när det har varit kulturhuvudstadsår, så har de ju verkligen satsat på att nå människor som inte brukar gå på kulturevenemang, och det misslyckades ju. Jag vet

inte hur det ska gå till. Sånt där har ju med att göra vad man har för bakgrund, hur man har växt upp.

Tog du del av mer kultur än vanligt under kulturhuvudstadsåret?

Lite mer kanske, men jag missade ganska mycket. Hade andra saker för mig.

Hur ofta går du på konserter?

En gång om året, inte alls ofta.

Skulle du vilja gå oftare?

Ja, det skulle jag väl.

Varför gör du inte det då?

Jag vet inte. Om det kommer ett band jag verkligen gillar så går jag, men om jag bara har hört tre låtar av ett band så väntar jag tills nästa gång de kommer till Sverige.

Går du någonsin och lyssnar på klassisk musik?

Bara med skolan.

Är det något du skulle vilja göra oftare?

Ja, fast där måste jag säga att informationen är dålig. Det finns så vitt jag vet inga ungdomstidningar som skriver om klassisk musik.

Hur mycket lyssnar du på musik hemma?

Ganska mycket. Inte extremt.

Lyssnar du något på radio?

Ja, en del. Men jag tycker att det är så djävla jobbigt med reklam. Hade det inte varit för den så hade jag nog lyssnat mer.

Men P3 har ju ingen reklam, lyssnar du någonsin på den kanalen?

Det kan hända, men inte jätte ofta faktiskt.

Varför inte?

Jag vet inte, jag lyssnar bara om någon kompis säger att det är något inslag jag borde lyssna på.

Hur mycket ser du på TV?

Det varierar. Man tittar ju på TV på olika sätt. Ibland slötittar man bara för att man inte orkar göra något annat. Då kan jag titta på verkliga skitgrejer som såpopperor och så. Annars brukar jag se nyheterna och dokumentärer.

Vika kanaler tittar du på.

Ettan, tvåan, fyran och Z-TV.

Vad har de kanalerna som skiljer sig från de övriga?

Till exempel TV 3 är en djävligt oseriös kanal om man jämför med dem. Framför allt TV 4 har mycket som tilltalar mig. Alice Bah tycker jag om.

Brukar du titta på de mer renodlade kulturprogrammen?

Nike brukar jag se, det brukar vara intressant. Men det är inte så att jag vet vilken dag det går på eller att jag spelar in det på video om jag inte är hemma.

Läser du några tidningar?

Vi har Dagens Nyheter hemma, och jag brukar läsa Metro på tunnelbanan.

Tycker du att Dagens Nyheters kulturbevakning känns relevant för just dig?

Ja, den är bra. Framför allt i På Stan.

Läser du några andra tidningar?

Hennes, Elle, Solo och Bibel ibland.

Så du är mest intresserad av mode när du läser tidningar?

Ja, men samtidigt kan jag sakna en mer allmänt inriktad tidning.

Känner du till några tidningar som finansieras genom bidrag?

Nej.

Läser du böcker?

Nej, jag var tvungen att läsa så mycket tunga klassiker i gymnasiet, så jag har en liten läspaus just nu, det är tidningar som gäller just nu.

Läste ni bara klassiker i skolan?

Ja och det var lite tråkigt.

Tycker du att du har koll på vilka böcker som ges ut?

Inte egentligen. Det är bara när en bok blir väldigt omtalad som jag tänker på det, som Det högsta kastet.

Köper du någonsin böcker?

Ja, pocketböcker. Inbundna böcker är för dyrt.

Går du någonsin på biblioteket?

Ibland.

Är det bra att biblioteken finns?

Ja, de är ovärderliga. Nu finns ju internet och så, men det är ingenting i jämförelse med biblioteken.

Går du på konstutställningar och gallerier?

Det händer. Inte jätteofta. Jag höll på med glasblåsning i skolan och då gick jag på utställningar som hade med glas att göra. Men då var det ju ett intresse. Nu går jag bara om jag hör talas om något speciellt.

Var hör du att något är speciellt?

I medierna eller från kompisar. Är det från kompisar så väger det tyngre.

Minns du någon kulturhändelse som har påverkat dig extra mycket?

Det måste vart när jag åkte till Boda glasbruk och lärde mig glasblåsning. Det hade nog inte blivit av om jag inte gjort det genom skolan.

Finns det någon typ av kultur du ogillar?

Ogillar vet jag inte, men det finns ju en del som förvånar en, som till exempel den där konstnären som lade sig i en hundkoja och anföll folk som gick för nära. Min första tanke var ”vilken djävla idiot”, men sedan kom jag att tänka på att det kan vara intressant att se hur folk reagerar. Så jag kan inte säga att jag direkt ogillar sådana saker. Men jag tycker att de är konstiga.

Är det ett problem att man inte alltid förstår vad man ser?

Nej, konst ska vara sådan att den inte bara ger ett budskap. Det är det jag tycker om med konst, att det inte finns något rätt eller fel.

Vilken sorts kultur är du beredd att betala för?

Jag tycker inte att kultur ska vara dyrt, så jag vet inte riktigt.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer eller författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja det är bra, men ofta kan det nog bli en snedfördelning. Regeringen kanske inte alltid satsar på det bästa, utan på det som just då är populärt eller så.

Vilken kultur tycker du får för mycket respektive för lite bidrag?

De som inte är kända eller redan etablerade får nog mindre bidrag. Kvinnor tror jag har svårare än män att få bidrag. Men det där är nog svårt att balansera. Jag skulle inte vilja vara den som sitter och bestämmer. Å ena sidan måste bidrag gå till den kultur som når ut till många. Å andra sidan kanske det inte blir tillräckligt vågat om man bara satsar på det breda. Då skulle ju verkligen inte killen i hundkojan få några pengar.

Tycker du det är rätt att dina skattepengar går till att finansiera olika sorters kultur?

Ja det tycker jag. Pengarna kommer ju tillbaks till oss själva. Men på ett sätt kan jag förstå dem som aldrig gör något kulturellt och är sura över att de ändå måste betala. Men för min egen del kan jag lägga lite skattepengar på kulturen på samma sätt som till sjukvård och skola.

Tycker du att det går tillräckligt mycket skattepengar till kulturen?

Jag kan tycka att man borde satsa mer pengar på kultur, men samtidigt – vill jag betala ännu mer i skatt? Nej tack! Så det är en svår fråga.

Tror du att du själv skulle kunna få bidrag för att finansiera din verksamhet?

Jag vet inte. I så fall måste man nog vara beredd att kämpa. Jag tror att det är ganska jobbigt och omständligt att verkligen få bidrag. Man måste nog vara en speciell sorts människa för att orka, och det får nog många att inte ens försöka.

5.

Jonas Byström är 21 år. Han har bott hela sitt liv i Stockholms innerstad. För ett halvår sedan flyttade han hemifrån och bor nu i en etta på Östermalm. Jonas föräldrar är skilda. Hans mor är arkitekt och hans far jobbar med recycling av soppor. I gymnasiet började Jonas på en musiklinje på Lidingö, där han spelade trummor. Han tröttnade efter ett år och började istället på Snowboardgymnasiet i Malung. Han tröttnade på det också, och slutförde sina gymnasiestudier på Östra Reals Gymnasiums ekonomlinje. Efter gymnasiet följde Jonas med sin styvfar till Guatemala, där han startade en hip-hopgrupp tillsammans med några före detta gängmedlemmar han kom i kontakt med via Homies Sonidos, en förening för gatugängen i Guatemala City. Nu är Jonas tillbaka i Sverige och går en ljudteknikerutbildning på School of Audio Engineering. I framtiden vill han ägna sig åt musik.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

För mig är kultur någonting man skapar med sin känsla och sin kropp, någonting man skapar självmant, som till exempel när någon målar en tavla eller hittar på ett nytt skateboardtrick.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Lekfullt, helt klart. Kultur är något som kommer inifrån, inte något man håller på med bara för att det är hippt.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Olika subkulturer, det vill säga kulturer som skapat en hel livsstil, som skateboard- och hip-hopkulturen. För mig är kultur något djävligt viktigt eftersom den visar vem man är. Folk som bara går fram och tillbaka från nått tråkigt jobb är insnöade. Jag är inne på att testa olika saker och se hur de fungerar och försöker ha ett brett perspektiv. Man kan inte bara gå och stirra, det skulle jag må sjukt dåligt av.

Är du intresserad av mer traditionella kulturformer som litteratur, konst eller teater?

Jodå, det kan var roligt, men jag talade mer om ett förhållningssätt till kulturen och livet.

Hur ofta går du på bio?

En eller två gånger i månaden.

Vad ser du?

Helt olika, sånt jag hör är bra. Det som kommer.

Var hör du att en film är bra?

Genom kompisar, på teve, läser i tidningarna.

Hur ofta går du på teater?

Sällan, det är när mamma har fixat biljetter, det är knappt att jag frågar vad det är vi ska se. Så jag tar inga egna initiativ.

Brukar du uppskatta det du ser på teater?

Ja, det brukar vara kul att se hur de jobbar med sina kroppar och med dialogen, och så.

Skulle du vilja gå mer på teater?

Ja om någon kom med en biljett så skulle jag haka. Men eftersom jag inte är så insatt så måste någon annan rycka tag i mig.

Går du på dansföreställningar?

Jag var på en grej för en vecka sedan. På Dramaten. Jag kommer inte ihåg vad han som hade gjort den hette, men det var ballt. Helt sjuka danser och grejer. Det var häftigt faktiskt. En annan dansgrej

jag var på nyligen var när DJ Fanatic från Scratchaholics spelade skivor. Jag tror att Calle Dyal var med och dansade, det var lite stepp och lite breakdance och grejer. Det var gratis, så då drog jag dit direkt.

Går du på opera?

Nej, jag har aldrig vart på Operan, men det skulle var kul att testa och se hur det är. Det är sån där grej man skulle göra med en tjej, typ, ”kolla jag har två biljetter till Operan, nu går vi dit”. Men annars måste jag nog dissa opera. Man hör ju inte ens vad de säger.

Vilka tycker om opera?

Äldre. De tycker att det är vackert antar jag.

Tycker du att det hör till allmänbildningen att ta del av olika sorters kultur?

Jag tänker inte i såna banor. Jag hör hela tiden namn på nån författare eller nån teaterproducent som folk säger att ”honom måste du känna till, det hör till allmänbildningen”, men det fäster inte. Jag tycker att det hör till allmänbildningen att veta vem DJ Premier är, men det är det ju inte så många som gör.

Hur ofta går du på konserter?

Ja, det gör jag ganska ofta. Nova brukar ta in olika hip-hopgrupper och då brukar jag gå.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Massor. Flera timmar varje dag.

Hur mycket musik köper du?

Mycket. Minst en gång i veckan. Onsdagar på Pitch. Jag bränner hur mycket stålar som helst. Om det är en skiva jag måste ha så spelar det ingen roll om jag måste låna för att köpa den. Det kan bli ganska ångestskapande.

Lyssnar du på radio?

Ja, *Soul* på P3 med Mats Nileskär. Sällan på de kommersiella stationerna. De spelar så djävla mycket skit.

Hur mycket ser du på TV?

Mer nu när jag har flyttat till egen lägenhet, några timmar om dagen.

Vad ser du?

Mycket serier. *Simpsons*, *Seinfeld*. Bra filmer. Jag har börjat fastna framför *Vänner och fiender*. Det är sällan jag kollar på nyheterna.

Vilka kanaler brukar du titta på?

Mest MTV, sedan zappar jag mellan de andra.

Vad tycker du om SVTs utbud?

Det kan komma något guldkorn, men det är sällan. Ibland har de kulturprogram som är bra. Igår var det till exempel en intervju med Cardigans som var bra. Men annars är det mycket skumma grejer som riktar sig till äldre.

Riktar sig SVT till äldre tittare i större utsträckning än andra kanaler?

Helt klart. Trean och femman har ju bara ungdomsprogram.

Saknar du någon typ av program på TV?

Kanske, men det får inte bli för mycket av sånt jag gillar, för då kan det bli jobbigt.

Varför blir det jobbigt?

Det får bara inte bli för mycket av det goda, som ”Ikväll är det en bra grej och i morgon är det samma sak”.

Läser du tidningar?

Jag har både *Svenskan* och *DN*. Jag brukar alltid läsa framsidan och kolla om det finns något som intresserar mig. Sedan läser jag alltid stockholmsdelen. Kulturen brukar jag gå igenom snabbt, det är sällan jag hittar något kul där, det blir kanske en gång var annan vecka. Men det är ingenting jag kan klaga över.

Läser du några andra tidningar?

Ja, men tidningar är dyrt så det är sällan jag köper några. Hip-hoptidningen Source läser jag, Edge ibland.

Läser du böcker?

Sällan. Men det borde jag göra mer. Det är skönt att läsa.

Finns det böcker som intresserar dig?

Det finns nog hur mycket som helst, men jag har inte så bra koll.

Läste ni mycket i skolan?

Ja, men det var inget speciellt. Plugget borde rekommendera och visa nyare böcker. Det borde vara mer valfrihet.

Hur var det med annan kultur i skolan?

Sista året på gymnasiet, när jag gick på Östra Real, var det värsta jag har gjort i hela livet. Men när jag gick estetisk linje på Lidingö var det hur mycket kultur som helst. Skitkul.

Hur var det i grundskolan?

Det kommer jag inte riktigt ihåg, men jag har minnen av att vi gick på film och teater. Jag vet inte hur det är nu, men det borde de göra oftare.

Är det viktigt att skolan förmedlar olika sorters kultur?

Helt klart. Det vidgar vyerna, ger bättre pejl på hur saker funkar och väcker folks intresse.

Går du på konstutställningar och gallerier?

Nej, aldrig. Men jag har börjat bli intresserad och går omkring hemma hos morsan och kollar vad hon har på väggarna egentligen. Sedan är det förstås ganska spejsigt med graffiti.

Kommer du ihåg någon kulturhändelse som har påverkat dig extra mycket?

Min resa till Centralamerika var det ultimata. Det var något som verkligen satte sig i hjärtat. Jag fick se hur de hade det, och jag fick berätta om vad vi gör i Sverige. Det var ett äkta kulturmöte. Sedan såg jag DJ Noice på Nova. Det var så djävla grymt att det var läskigt.

Finns det någon typ av kultur du inte tycker om?

Jag vet inte. Det är klart att man har vart på grejer man inte gillar. Jag var nere på Hultsfreds-festivalen och det var helt värdelöst. Och den borde ju vara bra. Men det var bara en massa skitigt folkölspack där.

När du går på till exempel teater – förstår du vad du ser?

Till exempel den där dansgrejen jag berättade om, var liksom "vad fan gör de?" Jag menar jag förstår ju att de dansar och gör sin grej, men jag fattar inte riktigt vad de vill få fram.

Känner du dig dum när du inte förstår vad du ser?

Nej, jag tycker nog mer att det är de som är helt borta.

Måste man förstå allt man ser?

Nej, men man måste få en känsla.

Finns det en uppdelning mellan "fin" och "ful" kultur?

Inte egentligen, men det finns en massa gubbar som sitter och uttalar sig om att det ena eller andra inte är kultur. Sånt suger fett. När såna trista gubbar sitter och bestämmer kan det bli så att fel grejer får en massa pengar, och att andra blir helt bortglömda.

Så du tycker att det finns en snedfördelning av statliga bidrag till kulturen?

Lite grann, samtidigt så satsas det en hel del på ungdomar. Det byggs skateboardhallar och ungdomsgårdar. Det anordnas spelningar och allt möjligt. Det är klart att man kunde göra mer, men det finns ju inte pengar så det räcker.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer eller författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Helt klart. Det är det enda sättet att få kulturen att utvecklas.

Så du tycker inte att kulturen borde finansiera sig själv?

Det är så himla knepigt det där med pengar. Men många grejer måste åtminstone få hjälp att komma igång. Nej, det är klart att det ska finnas kulturbidrag. De borde skita i att bygga JAS-plan istället.

Vad tror du att kulturen ger samhället?

Den ger hela samhället i sig. Det är kulturen som skapar ett samhälle.

Tror du att du skulle kunna få bidrag för den kultur du utövar?

Nej, det tror jag inte. Jag har tänkt på det, att man borde söka bidrag, men det kryllar ju av musiker och band som har hållit på mycket längre än mig.

Vilka är det som får kulturbidrag då?

De som jobbar på det. Man måste nog ligga i. Ringa runt och tjata. Gör man det kanske man kan få bidrag på några tusen.

Känner du någon som har sökt eller fått kulturbidrag?

Nej.

Känner du till någon tidning som finansieras genom bidrag?

Nej.

Presstödet ges bland annat till Svenska Dagbladet, som antagligen skulle gå omkull om de inte fick bidrag. Låter det bra eller dåligt?

Det är antagligen en massa pengar de måste ha för att få en hel tidning att fungera, och det kan man ju diskutera om det verkligen är rätt. Samtidigt är vore det jobbigt om Svenskan försvann. Men det låter ändå knäppt att de behöver en massa bidrag. Det står ju ändå samma sak i alla tidningar. Det där måste diskuteras. Antagligen så skulle det bli mer reklam utan såna bidrag, men det behöver inte ändra på journalistiken.

Har du några funderingar kring kultur som du tycker att vi inte talat om?

Nej. Jo, för resten, regeringen borde lyssna mer på ungdomar. Jag vet att alla säger så, men det stämmer. Det är ju vi som ska ta över i framtiden.

6.

Lisa Colldén är 21 år. Hon bor i egen lägenhet vid St Eriksplan, men har växt upp i Spånga. I grundskolan gick hon på Adlof Fredriks Musikskola och i gymnasiet läste hon naturvetenskapligt program på Kungsholmens Musikgymnasium. Lisa har läst 20 poäng statsvetenskap på Stockholms Universitet, och läser nu teknisk fysik på Kungliga Tekniska Högskolan. Lisas mor är arkitekt och hennes far är kantor. Vad som händer i framtiden vet inte Lisa, hon tänker utbilda sig till civilingenjör, sedan får hon se.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Spontant tänker jag på lite halvflummiga kulturmänniskor. Annars så är väl kultur för mig teater, konst och musik.

Vad är en halvflummig kulturmänniska för något?

Konstnärer som tycker att de är lite speciella. Åk till Södra Latin så får du se.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Något lekfullt.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Serietidningar är jag intresserad av. Konst är jag intresserad av, men inte hyperintresserad så att jag målar själv eller så. Körsång är nog det jag är mest intresserad av, men bara när jag själv är med och sjunger. Jag tycker det är ganska tråkigt att gå lyssna. Opera går jag på kanske en gång om året, samma sak med teater.

Hur ofta går du på bio?

En gång i månaden.

Vad ser du när du går på bio?

Det senaste jag såg var *Festen*, men det är ganska olika. Jag har ingenting emot actionfilmer. Jag ser det som är aktuellt eller som man har hört talas om.

Var hör du talas om att en film är bra?

Läser i tidningen. Men viktigast är egentligen vad folk omkring en tycker. Folk man litar på, men också folk som har en helt annan smak än man själv, för om de säger att en film är bra, så ska man undvika den. Sedan kan jag råka se filmkrönikan.

Vad ser du när du går på teater?

Jag går så sällan att jag inte minns.

Varför går du så sällan?

Jag tycker inte att jag har tid. Jag är inte så intresserad, det är roligare att träffa folk.

Går du någonsin och ser dansföreställningar?

Nej, det har jag nog aldrig gjort. Det går inte så många dansföreställningar, eller gör det det? Till exempel när folk talade om den här River Dance var jag helt osugen.

Hur ofta går du på opera?

Ungefär en gång om året.

Vad är det som får dig att gå när du väl kommer iväg?

Det är sällan så att det är jag själv som säger ”åh, nu vill jag gå på Operan”, utan det brukar vara mamma eller min moster som frågar om jag vill följa med.

Tycker du att du har koll på utbudet? Vad som går på bio, teater, opera osv?

Ja, det tycker jag. Åtminstone på biograferna och Operan. Teater är det lite sämre med, fast de är ju många fler än operorna.

Skulle du vilja ha bättre koll på teaterutbudet?

Nej, jag har så många teaterintresserade kompisar, så när det är något riktigt bra som går brukar de säga till. Sedan har vi ett kulturråd på skolan som fixar billiga biljetter till olika föreställningar, och de brukar försöka dra med en, så det räcker.

Vika teatrar i Stockholm känner du till?

Det finns ju jättemånga, men de jag går på är nog bara Dramaten och Stadsteatern.

Skulle du gå mer på teater om det var billigare?

Nej, det tror jag inte.

Hur ofta går du på konserter?

Konserter jag inte sjunger på själv? Två, tre gånger om året kanske. Vi har så vansinnigt många konserter själva, så jag orkar inte gå på annat.

Går du någonsin och lyssnar på klassisk musik?

Jaha, jag tänkte genast på klassisk musik när du sa konserter, så det är det jag har pratat om hela tiden. Andra konserter är det mycket sällan jag går på. Jag tror att det beror på att grupper jag gillar sällan har några konserter.

Vilka grupper gillar du då?

Till exempel Bo Kaspers Orkester.

Men de spelar väl titt som tätt?

Jo, det gör de nog, men jag kommer aldrig i väg.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Varje dag. Mest på skivor. Aldrig på radio.

Lyssnar du aldrig på radio?

Väldigt sällan. Jag står inte ut med radiopratarerna på de där kanalerna. Och så spelar de ju samma låtar hela tiden. Alla kanaler låter likadant.

Vad talar du om för kanaler då?

Bandit och Energy. P1 lyssnar jag på ibland, men de spelar ju inte musik.

Vad är det på P1 du lyssnar på?

Nyheter och *God morgon världen*. Deras kulturredaktion är ganska bra. *Filosofiska rummet* kan vara roligt, till exempel.

Tycker du att P1s kulturredaktion riktar sig till dig?

Nej, inte egentligen, eller, det finns säkert en massa program som riktar sig till mig, bara det att jag inte har orkat att ta reda på dem. Det är en tidsfråga. Jag orkar inte bry mig. Jag lyssnar på mina skivor istället, de vet jag är bra.

Hur mycket ser du på TV?

Tidigare hade jag ingen TV, men nu har jag precis fått en. Jag kanske tittar en timme två gånger i veckan.

Vad ser du då?

Serier som *City Akuten* och *Ally McBeal*. Mina föräldrar spelar in *Vänner*, den är vansinnigt bra.

Tittar du någonsin på program som Nike, Centrum, Röda rummet?

Nej.

Varför inte?

Jag har fått för mig att de är tråkiga. Men jag skulle gärna ha ett bra kulturprogram, sedan vet jag inte hur regelbundet jag skulle titta på det.

Vad skulle ett sådant program innehålla?

Det skulle ta upp aktuella kulturevenemang, det får gärna vara saker från andra håll i världen, men inga kulturdiskussioner.

Är kulturdiskussioner ointressanta?

Ja, ganska.

Tycker du att Sveriges Television utför sitt public service-uppdrag till din belåtenhet?

De visar ju ganska mycket löjliga grejer som redan finns på andra kanaler, så jag vet inte riktigt. Det är klart att de ska vara två kanaler folk vill titta på, men de har ju sitt på det torra ändå. Så de borde hålla sig från att göra såpor.

Är såopera kultur?

Ja på sätt och vis, men bara på samma sätt som att folk åker i väg och är drängiga på finlandsfärjor kan vara kultur.

Tycker du att det finns en uppdelning mellan seriös kultur och populärkultur?

Ja det gör det ju, men populärkultur kan vara hur seriös som helst. Jag skulle säga skräpkultur istället, om man talar om sunkiga svenska TV-serier.

Läser du tidningar?

Ja. Svenska Dagbladet. Förut läste jag DN också, eftersom jag fick den gratis. Sedan läser jag Resumé, den får jag också gratis. När jag köper tidningar är det mest utländska modetidningar som Vouge eller Cosmopolitan. Och så läser jag Fantomen förstås.

Vad i dagstidningarna läser du?

Jag brukar titta igenom hela tidningen och läser det som intresserar mig. Vad gäller kultursidorna är det främst skiv- film- och bokrecensionerna jag läser. Ibland är det någon understreckare som kan var intressant.

Följer du kulturdebatten?

Nej, jag är ganska ointresserad, men jag vill gärna ha lite koll på vad som händer.

Tycker du att du har koll på olika subkulturer som t ex. hip-hopkulturen?

Nja, jag är inte så intresserad. Det jag får av sådant brukar komma genom Nöjesguiden, den brukar jag ta när jag ser den.

Är tidningarnas kulturbevakning bra?

Ja, om jag lägger ihop alla tidningar jag läser så får jag nog all information jag vill ha.

Så det finns inte saker du missar bara för att du inte hör talas om dem?

Jo det finns det nog, men det är mitt eget fel.

Läser du böcker? Vad?

Det är jätteolika, just nu tänkte jag läsa om *Röde orm* för tredje gången.

Köper du böcker?

Sällan, jag lånar mest böcker av kompisar.

Hänger du med i vilka böcker som ges ut?

Nej, det gör jag inte.

Är du intresserad?

Ja, det är jag. Men jag är lite så där att jag vill läsa alla klassiker först. Jag läser nog mer klassiker än nyttkommet.

Går du på konstutställningar och gallerier?

Ja, men oftare på museer än på gallerier. Thielska galleriet går jag på då och då. Jag är väldigt förtjust i lite äldre tavlor. För mig får konst gärna föreställa något, hellre än en svart kub som symboliserar det ena eller det andra.

Är du överhuvudtaget intresserad av mer abstrakt konst?

Jodå, vissa grejer kan var skitbra.

Är ny konst viktig?

Ja, det tycker jag nog. Jag menar, jag tycker personligen om lite äldre konst, men även den ansågs på sin tid som konstig och vågad, och därför är det viktigt att inte fullständigt säga allt nytt.

Varför går du inte så ofta på gallerier?

Jag känner inte till dem.

Borde de marknadsföra sig bättre?

De marknadsför sig nog ganska bra i de kretsarna de vill nå. Jag är ingen stor konstköpare, så jag förstår om gallerierna inte är så intresserade av mig.

Minns du någon kulturhändelse som har påverkat dig extra mycket?

Nej inte på rak arm. Det skulle vara någon konsert jag varit med på själv, men precis vilken vet jag inte.

Finns det någon kulturhändelse du tyckte var dålig?

Ja, konstnärer som stjal bänkar och tycker att det är en installation tycker jag är värdelöst.

Varför då?

Man kan inte ta dem på särskilt stort allvar.

Tycker du att det finns konst som du inte förstår?

Ja, jag såg aldrig den där utställningen Sår, men den tror jag inte att jag skulle förstå. Den var nog bara äcklig. Ibland kan jag känna mig som om jag saknar det där djupet, men jag tror samtidigt inte att jag skulle vara en bättre människa om jag förstod all modern konst.

Är kultur viktigt?

Ja, om man inte hade kultur skulle det bli tråkigt. Jag tycker att även smala grejer måste finnas.

Har kulturen någon sorts uppgift?

Det skulle vara att engagera folk. Men jag vet inte om kulturen har en moralisk uppgift. Men det hör till allmänbildningen att man gör kulturella saker som att läsa böcker och gå på teater.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer eller författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja, fast det finns tendenser hos riktigt skumma konstnärer som ingen faktiskt vill ha, att de tycker sig ha rätt att få pengar ändå, och det vet jag inte om jag håller med om. Det är bra att staten köper in konst, men jag tycker inte att man ska ge konstnärer betalt i förskott.

Vilka har enligt dig rätt till kulturbidrag?

De som håller på med barn och ungdomar. Jag tycker till exempel att kommunala musikskolan är bra. Men jag tycker inte att kommunala musikskolan ska subventionera vuxna som vill börja spela.

Finns det några typer av kultur för vuxna som har rätt till statliga bidrag?

Det gör det nog, men jag vet inte riktigt vad.

Dramaten till exempel?

Ja, i och för sig. Jag tycker att det är viktigt att det finns stora scener, men jag tycker inte att det är jätterätt att de subventioneras med så mycket pengar per biljett, för det finns många som inte alls är intresserade av att gå på Dramaten.

Om biljetterna inte subventionerades skulle det antagligen bli väldigt dyrt att gå på Dramaten.

Ja, och det är inte heller bra. Det där är svårt. Men det är klart att det ska finnas bidrag, men inte för stora.

Men tycker du det är rätt att en del av dina skattepengar går till att finansiera olika sorters kultur?

Ja, en del. Men jag skulle egentligen vilja ha möjligheten att välja själv vad jag ska lägga mina pengar på.

Tror du att du har möjlighet att få statliga eller kommunala bidrag för den kultur du utövar?

Kanske det, men det är ingenting jag är intresserad av.

Känner du någon som sökt eller fått kulturbidrag?

Ja, några kompisar som satte upp en pjäs i ett skyddsrum på söder.

Var det ett befogat bidrag?

Ja, för i det fallet handlade det om ungdomsverksamhet.

Känner du till presstödet?

Ja.

Vad tycker du om det?

Jag vet inte riktigt, men det är klart att det är viktigt att det finns konkurrens.

Vad fick du för kultur genom skolan?

Mycket musik, så klart, eftersom jag gick i ett musikgymnasium. Sedan läste vi ganska mycket. Mest klassiker, och det känns lite tråkigt att det inte var mer nya böcker. Sedan var det ganska dåligt med konst. Man har ingen bildundervisning på musikskolorna. Men överlag hade jag ganska mycket kultur genom skolan. Antagligen mer än i de flesta andra skolor. På Adolf Fredrik var det alltid nån som kom och sa "häng med, Cillas pappa spelar på Fasching i kväll". Det var mycket närmare på något vis.

Har skolan en viktig uppgift att förmedla kultur?

Ja, det är viktigt att alla får prova på lite olika saker, så att man kan välja själv vad man vill syssla med senare.

7.

Magnus Stenman är 19 år. Han bor i Täby med sina föräldrar. Magnus går sista året på ekonomiskt program på gymnasiet. Hans mor jobbar på ett statligt verk. Hans far är lärare i svenska på gymnasiet. Magnus vet inte riktigt vad han vill göra i framtiden. Han tycker själv att han är relativt intresserad av kultur.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Film, teater, opera, konst, musik och böcker.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Någonting lekfullt. Kultur är för det mesta någonting roligt. Men det beror förstås på vad man talar om. Det finns ju människor som får någonting "svårt" i blicken när man talar om kultur, och det är underligt.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Nästan all: film, musik, böcker i viss mån, tidningar, konst.

Hur ofta går du på bio?

Det är väldigt olika, på senare tid har det blivit ganska mycket, kanske en gång varannan vecka.

Vad ser du när du går på bio?

Jag gillar inte action och skräckfilm, utan vill hellre ha lite seriösare filmer som *Festen* och *Idioterna*.

Vad är det här med filmerna som du tycker om?

En film måste ge mig något. Jag vill känna mig överväldigad, du vet så där så att man måste tala om filmen direkt när man kommer ut från salongen. Sedan spelar det ingen roll om man känner sig glad eller äcklad. Bara man får en stark känsla.

Vad tycker du om Svensk film?

Det första jag tänker på är Colin Nutley, och honom tycker jag inget vidare om. Men jag gillar gamla filmer av till exempel Tage Danielsson. Sedan gillade jag *Fucking Åmål*.

Tycker du att det är bra att det satsas på svensk film?

Ja, Sverige har ju blivit internationellt framgångsrikt inom musiken, och det tror jag att vi kan bli inom filmen också. Det viktiga är att nya filmare får chansen.

Hur ofta går du på teater?

Ungefär två gånger om året.

Tycker du att teaterutbudet riktar sig till dig?

Jag vet inte riktigt. Anledning till att jag inte går på teater så ofta är inte att utbudet är dåligt, utan snarare att jag har svårt för skådespelarnas dramatiska spelstil.

Vad ser du när du väl kommer iväg?

Det är saker man ser med skolan, typ *Ett dockhem* av Ibsen, och så. Om jag själv tar initiativet blir det lite mer lättsamt. Musikaler och så.

Tycker du att du har koll på teaterutbudet?

Om jag jämför med mina klasskompisar, så har jag nog det, men jag tycker själv att jag har för lite koll.

Är det viktigt att ha koll på teaterutbudet?

Ja, jag är uppväxt i en familj som alltid har haft ett sådant intresse, och då känns det viktigt.

Är kulturintresse någonting man får hemifrån?

Ja absolut.

Kan skolan hjälpa människor som inte har ett intresse hemifrån?

Nej, jag tror inte det. Kanske i enstaka fall. Men jag tror att det är svårt att få någon intresserad om han eller hon är ointresserad från början.

Vad har du fått för kultur genom skolan?

I svenskan har vi läst mycket klassiker, vi har varit på teater några gånger, en gång på opera. I musiken har det varit mest musikhistoria.

Är skolans kulturundervisning bra?

Ja, jag tror inte att de kan göra så mycket mer än de gör nu.

Känner du till vilka teatrar som finns i Stockholm?

Det finns ju så himla många, men de största vet jag vilka de är: Dramaten, Stadsteatern, Folkan, Oscarsteatern.

Går du på dansföreställningar?

Nej, men jag skulle vilja

Varför går du inte mer nu?

Jag kommer aldrig till skott. Jag skulle behöva någon som tog med mig.

Går du på opera?

Ibland, med mamma och pappa

Skulle du vilja gå mer?

Nej, jag har försökt att få upp ett intresse, men jag tycker att det är tråkigt. Jag trodde att det skulle komma med åldern, men det har det inte gjort. Det känns mer som en plikt att gå.

Kan man inte bara strunta sådant man inte gillar?

Jo egentligen, men det känns som om man ska ha sett de stora operorna. Jag hoppas varje gång jag går att jag ska tycka om det. Problemet är att om jag inte går mår jag också dåligt.

Vilka är det som tycker om opera?

Mest äldre människor.

Hur ofta går du på konserter?

Inte ofta. Tre gånger om året kanske

Vad ser du då?

Artister jag gillar, men jag måste gilla dom riktigt mycket för att gå, och det är inte så många jag gillar så mycket.

Skulle du vilja gå mer på konserter?

Ja när jag väl går brukar det vara jättekul. Ett problem är att mina kompisar inte gillar samma musik som jag. Och jag vill inte gå själv.

Vad gillar du för musik?

Suede, bra hip-hop och jazz. Lite olika, men jag tar mig aldrig tid att fördjupa mig ordentligt i musiken.

Varför?

Det är svårt.

På vilket sätt?

Jag vet inte hur jag ska göra, man kan ju inte bara gå in i en affär och säga ”jag gillar det och det, har ni något liknande”, och sedan stå och lyssna på allt som finns i affären. Sedan finns det ju så mycket musik runt om en, så jag behöver inte ha alla skivor själv.

Läser du någonsin skivrecensioner?

Ibland, men jag brukar aldrig gå och köpa en skiva jag har läst om.

Vad är det som får dig att köpa en skiva?

Att jag har hört den hos någon kompis, eller sett den liggande hos någon jag litar på.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Varje dag.

Lyssnar du på radio?

Nej, sällan. Jag tycker inte att de spelar särskilt bra musik eller har några intressanta program på radio. Vill jag ha skval hemma så sätter jag på MTV eller Z-TV på hög volym.

Tycker du att du har koll på radios utbud?

Nej. Jag visste inte ens vad *Hassan* var innan de kom ut på skiva.

Är det en brist?

Nej.

Hur mycket ser du på TV?

En och en halv timme om dan.

Vad ser du?

Vänner, Simpsons, David Letterman, Våra värsta år. Jag tittar mest på trean, fyran, femman, Z-TV, och MTV

Vad tycker du om Sveriges Televisions utbud?

De känns som om de försöker rikta sig till alla, men de har glömt bort målgruppen 20 till 30 år.

Vad skulle du vilja se mer av?

När jag ser på tv är det mest som avslappning, så jag vill ha roliga serier och bra film. Dokumentärer kanske.

Är kulturutbudet på TV bra som det är?

Nej, när jag tänker på ettan och tvåans kulturutbud så tänker jag på danskurser på Utbildnings Radion. Sedan har de ju försökt med någon som sitter i ett hörn och läser dikter mellan programmen och det känns ju lite krystat. Jag tror att det är fel personer som jobbar på TV, det verkar inte finnas några nytänkare där.

Vilka tidningar läser du?

Datortidningar, mest. Bibel har jag läst någon gång, den var ganska bra.

Läser du morgontidningar?

Nej.

Varför inte?

Vi har både DN och Svenskan hemma, men de skriver på ett trist sätt, har dålig layout. Det verkar som om de gör det svårt med flit.

Läser du deras helgbilagor?

Ibland, de brukar vara bra.

På vilket sätt?

De skriver om vad som händer, vilka artister som kommer och så.

Känner du till presstödet?

Ja, lite grann, vi har läst om det i skolan

Vad tycker du om det?

Bra.

Läser du böcker?

Bara lite. Eftersom jag inte läser så mycket så blir det mest klassiker, för då vet man att boken verkligen är bra.

Känner du till vilka böcker som ges ut nu?

Nej, det går mig bara förbi. Jag är väl inte intresserad.

Köper du böcker?

Bara pocket, jag tycker inte att det är värt med inbundna böcker.

Går du på konstutställningar och gallerier?

Ja, mest på fotoutställningar på smågallerier. Ibland får jag feeling på att vara lite kulturell och tittar i tidningarna vad det finns för gallerier och går och tittar utan att veta vad de visar.

Brukar du få ut något av det du ser?

Mer så att jag känner mig lite kulturell, snarare än att konsten är så himla bra.

Tycker du att du har koll på vilka konstutställningar som visas?

Nej, det känns inte särskilt intressant.

Är kultur viktigt?

Ja.

Varför?

Ett land utan kultur skulle bli trist och grått. Kulturen vårdar människans själ. Det är viktigt att människor får uttrycka sig kulturellt, inte bara titta på. Ett samhälle kan inte bara vara uppbyggt kring elementära behov.

Uttrycker du dig själv kulturellt?

Nej.

Vilken sorts kultur är du beredd att betala för?

Nästan all, men det beror på att jag är ganska slösig.

Tycker du det är bra att till exempel konstnärer eller författare får statliga bidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ibland. Fast det är svårt att bedöma vilka som ska få bidrag. Jag tycker att man ska få betalt för att man är bra, inte annars.

Hur avgör man vad som är bra?

Jag vet inte. Men det finns ju sådant som alla tycker är dåligt, och det ska inte få några pengar.

Men är det inte viktigt att även folk som ägnar sig åt ”dålig” konst får uttrycka sig?

Jo, men de ska inte få betalt för det.

Men du tycker att det är rätt att en del av dina skattepengar går till att finansiera olika sorters kultur?

Ja delvis, till exempel en teater som Dramaten måste finnas, även om den inte går runt.

Varför?

Det finns många som vill gå, inte alla kanske, men ganska många.

Men ska alla vara med och betala för vad bara några tycker om?

Dramaten har så mycket av vår historia, vårt kulturarv, och det måste bevaras även om alla inte vill gå dit. Sedan måste man självklart satsa på ny kultur också. Och det kan ju också vara saker som inte alla är intresserade av.

Vilken kultur tycker du får för mycket respektive för lite bidrag?

Det vet jag inte

Tror du att alla sorters kultur har lika stor chans att få kulturbidrag?

Ingen aning. Hoppas inte. Det vore slöseri med pengarna att ge alla konstiga typer pengar.

8.

Masome Sattarvandi är 18 år. Hon har bott hela sitt liv i Hagalund i Solna tillsammans med sina föräldrar och en äldre bror. Masome går tredje året på Samhällsvetenskapligt program på Vasalunds gymnasium. Hennes föräldrar, som ursprungligen kommer från Iran, kom till Sverige 1978. Fadern är matthandlare och modern är sjukpensionär. Masome har inga klara framtidsplaner, utan tar saker som de kommer. Vad gäller kultur i allmänhet säger hon sig vara ganska ointresserad.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Hmm, jag tänker på teater och konst. Utställningar och sånt.

Så du tänker inte på popkonserter och liknande?

Nej.

Är popmusik och film kultur?

Det har jag aldrig tänkt på.

Så du förknippar du ordet kultur med något lite mer fint?

Ja.

Inte något lekfullt?

Nej.

Är du intresserad av kultur?

Nej, inte värst.

Varför inte?

Det har alltid varit så långt ifrån. Jag har aldrig tagit mig tid.

Men om man räknar även musik, bio, serier osv. som kultur, vad är det då du är intresserad av?

Musik kanske, men inte jättemycket. Fast det är klart - film tycker jag om.

Brukar du läsa om vilka filmer som går, eller vilka skivor som har kommit ut?

Nej.

Hur ofta går du på bio?

Ungefär en gång i månaden, ibland oftare, det beror på hur mycket pengar jag har och om det går någon film som jag har hört ska vara bra.

Var hör du att en film är bra?

Från kompisar.

TV då? Ser du på filmkrönikan?

Ibland, men jag brukar inte lyssna på vad han säger.

Går du på teater?

Väldigt sällan. Det är i så fall med skolan.

Om det vore gratis att gå på teater, skulle du gå då?

Nej, jag tror inte det.

Varför inte?

Kanske för att jag inte vet vad som går.

Har du varit på en dansföreställning någon gång?

Inte vad jag kommer ihåg.

Opera då?

Nej, det har jag aldrig varit på.

Hur ofta går du på konserter?

Sällan, jag kommer inte ihåg när det var senast eller vad jag såg. Det har inte heller intresserat mig.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Nästan hela tiden, när jag pluggar lyssnar jag på radio, eller så snor jag brorsans skivor. Jag köper sällan egna.

Vilka radiokanaler lyssnar du på?

Vinyl, Power 106 och andra musikkanaler

Lyssnar du någonsin på P3?

Vadå? Nyheter och sånt, eller?

Nja, över huvudtaget

Nej.

Hur mycket tittar du på TV?

Ganska mycket, kanske två-tre timmar varje dag.

Vad tittar du på då?

Såpoporer. Ibland kanske det går någon intressant dokumentär, men mest blir det såpor.

Brukar du titta i tidningen efter vad som visas på TV? Om det finns något som intresserar dig förutom såpoporer?

Ja, ibland.

Har du något exempel på vad det kan vara ?

Det kan var sånt som till exempel "Barnen i Kina" eller något.

Läser du tidningar?

Ibland, man jag prenumererar inte på någon eller så.

Har ni dagstidning hemma?

Ibland, om någon har köpt med sig Expressen eller Aftonbladet.

Men ni har ingen morgontidning?

Nej.

När ni har tidningar hemma, läser du dem då?

Ja, det gör jag.

Vad i tidningen brukar du läsa?

Jag brukar inte läsa sporten eller så, utan det blir det som kommer fram, sådant som verkar intressant.

Så det är inte så att du till exempel bläddrar direkt till musik- eller nöjessidorna.

Nej, jag brukar titta igenom hela tidningen.

Andra tidningar då?

Veckorevyn brukar jag läsa. Solo ibland. Och modetidningar som Elle.

Vad tycker du om dem?

De är egentligen inte särskilt bra. Det är mest skvaller i dem tycker jag. Det finns faktiskt inga bra tidningar. Veckorevyn läser jag bara för att alla andra gör det.

Vad skulle du vilja läsa då?

Mindre skvaller och mer intressanta artiklar.

Till exempel?

Reportage från intressanta platser, intervjuer med personer som gjort något speciellt. Och så mode förstås. Det är mycket intressant.

Var brukar du köpa tidningar?

I pressbyrån. Ibland på Press Center i Gallerian. Det kan var ganska kul att gå runt och titta på utländska tidningar. Mest modetidningar.

Läser du böcker?

Väldigt lite. Mest sådant man måste läsa i skolan.

Och vad är det?

Det är olika, August Strindberg och sånt. Klassiker.

Tycker du att böckerna du får läsa i skolan är intressanta?

Ja.

Händer det att du lånar böcker på biblioteket?

Nej. Däremot brukar jag låna böcker av kompisar som de säger är bra. Senast var det *En komikers uppväxt* av Jonas Gardell.

Vad var det i "En komikers uppväxt" som du tyckte var bra?

Jag kunde identifiera mig med berättelsen.

Kommer du ihåg någon speciell kulturhändelse som du varit med om som du tyckte var särskilt rolig eller bra?

Ja. En konstutställning på ett galleri i Kungsträdgården. Jag kommer inte ihåg vad stället heter eller vem som hade målat tavlorna, men det var något speciellt. Varför vet jag inte riktigt. Sedan tycker jag om Liljevalchs. Där har vi varit med skolan.

Är du intresserad av konst?

Ja, när jag väl får se det så brukar jag tycka det är jätte intressant.

Brukar du gå på konstutställningar på din fritid?

Nej, jag har inte tid. Dessutom så brukar man inte veta vad som finns att se.

Får du någonsin hem information om kulturevenemang?

Nej, aldrig. Anledningen till att jag går på olika saker brukar vara att jag har fått höra om dem i skolan. Annars är det dåligt med info.

Har ni gått på teater med skolan?

Ja, eller teatrar brukar komma till skolan. Sist var det Ung utan pung. De var bra. Det handlade om ungdomar och sex.

Om du kände till vad som gick på till exempel Dramaten eller Stadsteatern, tror du att du skulle gå oftare då?

Ja, om jag visste att det var bra.

Det är ju ganska dyrt att gå på teater, spelar det någon roll?

Nej, om jag visste att en pjäs var bra så skulle jag tycka att det var värt att betala. Inte jätteofta, men ibland.

Varför skulle du vilja gå mer på teater?

För att det är roligt.

Känns det viktigt med kultur?

Ja, kultur är viktigt. Det är som om man är med i samhället när man tar del av kulturen. Det är som att man får koll på läget.

Upplever du att kulturen speglar samhället, till exempel att en pjäs kan ta upp en aktuella frågeställning eller ett problem?

Så är det säkert, men jag har inga exempel eller så.

Vilka tror du är typiska teater- och operabesökare?

Inga speciella. Jag tror att det är mycket ungdomar. Folk som är intresserade. Är man intresserad så tar man reda på vad som går. Det är samma sak med konst. Jag är nog inte tillräckligt motiverad själv.

Så det handlar främst om intresse?

Ja. Själv orkar jag inte ta reda på vad som ges, därför går jag inte.

Så det är inte bara rika damer som går på teater?

Nej.

Känner du till vilka teatrar som finns i Stockholm?

Ja, den där stora...

Stadsteatern?

Ja just det.

Dramaten då?

Jo, jag har hört om den, men jag har aldrig varit där.

Skulle du vilja att skolan såg till att man fick gå på Dramaten?

Nej, det tycker jag inte är deras uppgift. Det är egentligen jag som är oansvarig. Om man vill att det ska finnas teatrar så borde man ta sig tid att leta.

Går dina föräldrar på teater, läser de böcker, eller går på bio.

Nej, de är inte intresserade.

Ägnar de sig åt någon form av kultur?

Inte vad jag vet.

Var får du höra om vilka kulturevenemang som är på gång?

Mest av kompisar, ibland från TV eller tidningar.

Läser du filmrecensioner?

Ja.

Teaterrecensioner?

Nej.

Tycker du att det finns en uppdelning mellan "finkultur" och "populärkultur"?

Nej, det har börjat bli som ett. Tidigare kanske det fanns en delning, men inte längre.

Vad beror det på tror du?

Jag vet inte, men jag tror att ungdomar kan gå på opera lika väl som på bio. De kanske inte har råd egentligen men gör det ändå för att de är intresserade.

Vad skulle få dig att gå mer på teater, konstutställningar osv.

Jag tror inte att det finns någonting som skulle få mig att gå mer just nu. Jag är inte intresserad. Kanske i framtiden när jag blir äldre.

Hur mycket pengar har du att röra dig med och hur mycket av det lägger du på kultur?

Jag får mitt studiemedel och ibland händer det att jag lägger nästan allt på bio.

Vad ser du för filmer?

Väldigt olika. Men jag tycker ungdomsfilmer är roliga. Svensk film är intressantare än amerikansk film. Till exempel *Fucking Åmål* är bra. Den är liksom verkligare än någon Hollywoodfilm.

Vilken kultur är du beredd att betala för?

Bio, teater och museer.

Har du varit på museum?

Ja, med skolan. Jag tror att när jag gått ut skolan tror jag att jag kommer att börja titta mer efter vad som finns.

Tycker du att det är rätt att författare, konstnärer, filmare osv. får statliga bidrag?

Ja.

Varför?

Det behövs människor som håller på med kultur. Nästan alla är ju intresserade och vill att det ska finnas kvar.

Även tidningar får bidrag för att kunna överleva. Är det bra?

Ja. Det är ju där man kan läsa om vad som finns.

Hur är det med TV då? TV 1 och TV 2 är ju statligt finansierade. Tycker du att de kanalerna skiljer sig från reklamkanalerna?

Ja det gör de verkligen, de har fler svenska program. Jag tror att många äldre tittar på ettan och tvåan.

Tycker du att de kanalerna riktar sig till ungdomar?

Jag brukar aldrig titta på dem. I och för sig så har de ju *Bullen* och så fast det är ju kanske mer barn-TV.

Utövar du själv någon form av kultur?

Inte nu, men jag var med i en skolteater en gång. Vi satte upp *Grease*.

Om du fick för dig att starta en teatergrupp, tror du då att du skulle kunna få bidrag för din verksamhet?

Ja, om jag var seriös.

Tror du att alla former av kultur har lika stor möjlighet att få bidrag?

Nej.

Vilka former har större chans?

Jag tror att teatern får en hel del pengar, men också folk som håller på med musik och så.

Tycker du att alla har lika stor rätt till bidrag?

Nej. En del borde få lite mindre. Man måste prioritera vad som är viktigast. Jag tycker i och för sig att popmusik och teater är lika viktigt.

Tycker du att kulturformer som teater och konst är något som riktar sig mer till vuxna än till ungdomar?

Nej. Det är jätteinne bland ungdomar att läsa och gå på teater. Jag tror kulturen riktar sig till dem som är intresserade, oavsett ålder. Sedan är det ju många ungdomar som inte är intresserade.

Vad beror det på?

Opera och sånt är mer en äldregrej. Ungdomar vill hellre kolla på kläder. Däremot tror jag att de flesta filmerna på bio är inriktade på ungdomar.

Kan det inte vara så att filmbolagen har förstått hur man får ungdomar intresserade?

Jo, det är klart. Samtidigt går många av mina kompisar på gallerier och så, så de också borde ju ha lyckats i så fall.

Men känns det som om teatrar och konstgallerier försöker nå dig?

Nej, det tror jag inte.

Vilken form av kultur tycker du att du har fått genom skolan?

Teater, gamla författare.

Skulle du vilja att skolan skulle förmedla mer kultur?

Nej det är inte deras uppgift. Så det räcker som det är.

Har du några allmänna funderingar kring kultur?

Jag har aldrig tänkt så mycket på kultur. Jag är alldeles tom när det gäller det.

9.

Matilda Hamlin bor med sin mamma i Hägersten. Hon är 20 år och läser teatervetenskap på Stockholms Universitet. På gymnasiet läste hon Samhällsvetenskapligt program. Ända sedan hon var liten har Matilda haft ett brinnande intresse för teater. Hon började i en teatergrupp redan på fritis och har sedan varit medlem i diverse fria teatergrupper, senast i Tensta teaterensemble. Matildas pappa, som dog när Matilda var två år, var tecknare på Aftonbladet, och Matildas mamma är bild- och dramalärare, vilket gjort att Matilda alltid haft konst och kultur nära till hands. En framtidsdröm är att utbilda sig till teaterregissör.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Jag tänker på två olika saker, dels på mediakulturen som växt fram väldigt snabbt under de senaste åren, dels på teater, konst, musik och dans.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller byråkratiskt?

Om jag ska välja mellan de två orden förknippar jag kultur med något lekfullt. Men det finns så klart en byråkratisk sida av kulturen, som till exempel allt det här med stöd och bidrag från kommunen. Det är en viktig del, eftersom många kulturarbetare inte skulle kunna försörja sig utan bidrag. Samtidigt så kan det kännas som om den byråkratiska sidan av kulturen egentligen inte handlar om kultur i faktisk mening.

Hur menar du då?

Det verkar som om kulturpolitiker i och för sig har ett intresse av kultur, men ändå brister i sitt engagemang. Att de har svårt att värdera vad som är värt att satsa på.

Vilken sorts kultur är du intresserad av?

Teater är självklart ett stort behov för mig, men även litteratur har stor betydelse. Då menar jag inte bara skönlitteratur utan också tidningar och annan media som gör att man hänger med i samhället och omvärlden. Man kan inte säga att "staten håller alla bidrag" och sånt, om man inte hänger med.

Så det är det viktigt att hålla koll på kulturpolitiken?

Ja, annars är det risk att kulturen glöms bort av politikerna.

Hur ofta går du på bio och vad ser du då?

Jag försöker gå en gång i månaden och då ser jag allt möjligt. Vad jag känner för. Jag går på bio som en avkoppling, så det behöver inte var nån djup sak eller så.

Vad tycker du om svensk film?

Vet inte riktigt, vissa är väldigt bra och andra behöver över huvudtaget inte finnas. Men det är bra att det satsas på svensk film, så att inte utbudet blir helt amerikaniserat. Därför är det också viktigt att det tas in film från andra länder än USA.

Vad menar du med amerikanisering?

Jag menar nog popularisering. Amerikansk film produceras ofta med ett enda syfte – att tjäna pengar. Det verkar till och med som om det finns kritiker som får pengar för att skriva att filmen är bra.

Vad är en bra film?

Den behöver inte ha ett djupt innehåll. Det kan räcka med bra regi, bra klipp, bra filmning eller så. Men film ska inte göras bara för att tjäna pengar.

Hur ofta går du på teater?

Just nu blir det väldigt mycket eftersom jag läser teatervetenskap, men innan dess var det väl någon gång i månaden.

Om man bortser från de pjäser du ser med skolan, vad väljer du att se?

Jag går inte bara på Dramaten och Stadsteatern, utan tycker även att det är kul att gå och se små teatergrupper. Det är viktigt att gå för att stödja dem. Däremot går jag sällan på privatteatrar, men inte av anledningen att jag tycker att det är populärkultur, utan för att det är så fruktansvärt dyrt.

Att gå på "vanlig" teater är väl också ganska dyrt?

Jo, det är ju sällan man kan gå lika billigt som på bio.

Är en teaterbiljett ändå värt sitt pris?

Ibland inte, så klart. Sedan är det så att de som går på småteatrar ofta inte har så mycket pengar. De som har mycket pengar går på Dramaten och Operan.

Kan man göra något åt det?

Jag vet inte, för trots att Dramaten drar mycket folk så har de det knagligt. Trots att en uppsättning är slutsåld är det inte alltid den går runt. Det går alltså inte att driva en teater som Dramaten, där dekor och kostymer är väldigt exklusiva, utan bidrag.

Men är det i så fall rimligt att sätta upp så kostsamma föreställningar?

Ja, om man satsar lika mycket på en bra regi och bra skådespelare så att det inte bara blir en tom kostymteater. Men då är det också viktigt att man har ett budskap som drar publik.

Vad tycker du om utbudet på Stockholms teatrar?

Det är bra. Jag tycker att det roligt att både Stadsteatern och Dramaten börjar lossa på sina otroligt fasta kriterier för vad teater är. Dramaten sätter ju just nu upp en musikal, *Rättfångaren*, och Stadsteatern ger Robert Wilsons väldigt experimentella *Ett drömspel*. Det är kul. Det var ett tag som det kändes som om Dramaten bara tog pjäser av Ingmar Bergman och Stadsteatern ville ha lite mer lättsam teater.

Riktat sig Dramaten och Stadsteatern till ungdomar?

Ja, stadsteater har Backstage och Dramaten har Elverket med restaurang och bar. De börjar förstå vilka miljöer som tilltalar ungdomar.

Tycker du att småteatrarna får tillräckligt mycket uppmärksamhet?

Nej. För dem är problemet att de inte har tillräckligt med pengar för att marknadsföra sig.

Vilket ansvar har media i sin bevakning?

De har ett ansvar att hålla reda på även vad småteatrarna producerar, men det är ju så enormt mycket, så man kan inte kräva att de ska ha koll på allt. Men just nu tycker jag att de har en alldeles för dominant bevakning av de större teatrarna.

Hur ofta går du på Opera?

Sällan, max en gång i halvåret.

Men du går i alla fall då och då?

Ja, men när jag har gått så har jag fått biljetten till subventionerat pris eller blivit bjuden. Jag går inte självmant.

Varför?

Dels har jag ett större intresse av talteater, men sedan är biljettpriset så högt på operan. Man måste betala ett par hundra kronor för att se en föreställning och ha en bra plats. Och då blir det svårt. Det finns visserligen en skillnad mellan Folkoperan och Kungliga Operan.

Jaha?

Det ligger lite i namnet: Folkoperan. Den riktar sig till en annan publik. På Kungliga Operan känns det som om man måste vara fin i kanten.

Skulle du gå mer på opera om det var billigare?

Det kanske jag skulle göra, men det är inte alls säkert. Inte på Kungliga Operan.

Är det rimligt att Kungliga Operan får de bidrag den får?

Ja, det är en bit av vår kultur. Kungliga Operan och Dramaten har traditionellt alltid varit två stöttepelare för hela bidragstänkandet.

Men borde man inte ställa krav på att Kungliga Operan skulle bli mer tillgänglig för allmänheten.

Jo, det skulle vara en bra idé, men frågan är hur det skulle gå till. Jag tror att det är svårt att göra den mer inbjudande än den är.

Vem riktar sig Operan till nu?

Till dem som har pengar. Operan har alltid riktat sig till folk av klass.

Är det bra eller dåligt.

Dåligt.

Hur ofta går du på konserter? Vad ser du?

Tre, fyra gånger per år. Från dov rock till mer vacker och lugn musik som Celine Dion.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Mycket. Varje dag. Jag köper ganska mycket skivor.

Lyssnar du något på radio?

Ja, på P3 och P1. Jag ser radio som nyhetsförmedlande. Reklamkanalerna är jobbiga.

Vad tycker du om kulturutbudet på radio?

Sådär, ganska bra. Men det är inte så intressant. Radio är mer något man slår på för att inte ha tyst hemma.

Hur mycket ser du på TV?

Mycket, fyra timmar om dagen kanske.

Vilka kanaler tittar du på?

Vi har bara ettan, tvåan och fyran hemma.

Känns det trist?

Nej jag tycker att deras utbud är alldeles tillräckligt.

Hur är kulturutbudet?

Det kunde vara bättre. Mer TV-teater kunde det vara förstås. Sedan saknar jag ren kulturinformation tillsammans med nyheterna. Det borde finnas en större medvetenhet vad gäller att informera allmänheten om kulturhändelser.

Tycker du att Sveriges Television har ett speciellt ansvar i det hänseendet?

Ja, men det sköter de inte.

Tycker du att Sveriges Television riktar sig till dig?

Vet inte. Jag skulle till exempel vilja att ett program som *Elbyl* fick fortsätta, och på bättre sändningstid. Det var en sak jag blev irriterad på. *Elbyl* sändes på torsdagkvällar typ klockan elva. Det vore mycket bättre om de vågade lägga ett sådant program klockan åtta. Det är samma sak med *Nike*, *Centrum*, *Bildjournalen* och allt vad de heter. Kulturprogrammen kläms in efter sena Rapport, och det brukar vara vid den tiden man börjar inse att man inte gjort sina läxor.

Vilka tidningar läser du?

Dagens Nyheter. Svenska Dagbladet när jag kommer åt. Andra tidningar jag brukar köpa är modetidningar som Bibel, Femina och Elle. Det är lite olika beroende på vad de skriver om i det aktuella numret. Sedan är skvaller kul. Det lockar. Jag ser skvaller som ren underhållning. Men skulle jag köpa en tidning som skulle ge mig någon sorts djupare upplevelse skulle jag inte köpa Damernas Värld.

Vad tycker du om dagstidningarnas kulturbevakning?

Den är ganska bra, men jag tycker det är lite synd att det jämt är samma kritiker som skriver. Framför allt på DN – som säger sig vara oberoende och liberala. Det kan lätt bli så att kultursynen där blir lite snäv. Svenska Dagbladets kultursidor är i så fall bättre, de har en lite mer öppen syn på vad kultur kan vara.

Hur mycket böcker läser du? Vad?

Mest skönlitteratur. Böcker jag har hört talas eller läst om.

Läser du mest klassiker eller försöker du hänga med i vad som ges ut nu?

Jag försöker hänga med, men jag lånar mest böcker på bibliotek, så då blir det ju inte jättenya böcker.

Köper du någonsin böcker?

Nej, det är för dyrt. Och jag tycker inte om pocketböcker. Jag vill ha böcker som håller.

Annars så brukar ju ett förslag på att få ner bokpriserna vara att ge ut böcker direkt på pocket.

Jag vet, men jag tycker att inbunda böcker borde var billigare.

Är du intresserad av svenska debutanter?

Ja, det är viktigt att uppmärksamma debutanterna. Sedan kanske böckerna inte alltid är så bra, men det är ändå viktigt att debutanter få chansen.

Går du på konstutställningar, museer och gallerier, och vad väljer du i så fall att se?

Jag går en hel del på konstutställningar, inte jätte mycket, men tillräckligt för att hänga med. Det är väldigt sällan jag går för att en viss konstnär ställer ut. Jag går snarare för att hålla reda på vad som finns.

Hur får du reda på vilket utbud som erbjuds?

Min mamma är ju bildlärare så hon får en hel del information hem. Sedan brukar jag gå runt på smågallerier utan att veta vad de erbjuder, mest för att få en uppfattning om vad jag själv tycker är bra eller fint eller vad jag inte förstår. Jag läser inte särskilt mycket konstrecensioner, mest på grund av att jag inte är tillräckligt intresserad.

Finns det något som skulle kunna få dig mer intresserad?

Jag tror inte det.

Berätta om en kulturupplevelse som har påverkat dig.

Jag såg i samband med kulturhuvudstadsåret en japansk teaterföreställning som var otroligt bra.
På vilket sätt?

Det var bara en så ovanlig och annorlunda teaterhändelse.

Precisera.

Det kan jag inte.

Förstår du all kultur du ser?

Nej, men det ser jag inte som något negativt. Det är snarare en påminnelse eller ett påpekande av att man inte är så fullkomlig som man tror. Att det finns mycket man behöver fundera kring.

Finns det någon typ av kulturevenemang du skulle vilja gå mer på?

Ja, gästspel där man bjuder in annan form av kultur, för att få en öppnare syn av vad kultur är. Som det är nu så är den kultur jag hela tiden syftar till bara den jag sett i vårt samhälle. Jag har aldrig vart utomlands och sett andra uttryck. Så det vore roligt om någon satsade på det. Frågan är om tillräckligt många är intresserade för att man skulle kunna lägga en bit av kulturbidragen på en sådan sak.

Har inte skolan ett ansvar att förmedla även annan kultur än ”vår egen”?

Jo absolut, men skolan är ganska bristfällig när det gäller kultur överhuvudtaget.

Vad fick du för kultur genom grundskolan och gymnasiet?

I svenskan hade vi en del läsning av klassiker, men det var alldeles för lite. Jag tycker överhuvudtaget att det var för lite svenska i skolan, både vad gäller litteratur och språket i allmänhet; som ju är en förutsättning för allt kulturutövande. Vi gick aldrig på teater eller film med skolan och det var trist. Det var för lite konst och musik också. Men det handlar väl om brist på pengar.

Är det värt att satsa mer pengar på kulturundervisning i skolan?

Ja det tror jag. Gymnasiet och högstadiet är den del av skolgången då vi utvecklas som mest som individer, där vi får en personlighet och därför är det viktigt att man får ta in så mycket som möjligt, så det inte bara blir det där allmänna - vad som är viktigt för en själv och ens kompisar. Dagens ungdomar är ju samhällets framtid.

Varför är kultur så viktigt?

Den skildrar hur vårt samhälle är, hur vi är. Den ger oss en jämförelse med historien. Den ger oss riktlinjer för hur man bör handla moraliskt. Kultur är viktigt, punkt slut.

Tror du att alla sorters kulturuttryck har lika stor chans att få kulturbidrag?

Nej.

Vilka har större respektive mindre chans?

De som är störst och drar in mest pengar tror jag har större chans. Men om en mindre instans har en bra idé så får säkert de också pengar. Men populärkulturen får antagligen mest.

Ser du en uppdelning mellan seriös kultur och populärkultur?

Ja, som benämning på olika företeelser ser jag en sådan uppdelning. Populärkultur är det som lockar mycket folk. Jag menar – vad drar en föreställning in på Stadsteater och vad drar en annan in på Maxim? Det finns en skillnad. Men båda två grundar sig på samma form.

Ser du någon kvalitetsskillnad i en sådan uppdelning?

Ja, det kan jag göra eftersom jag själv har ett intresse av den fördjupande kulturen. Men även om jag med min ambition och min kapacitet har ett sådant intresse, så förstår jag att om man tar bort populärkulturen så tar man bort väldigt mycket som människor dras till. Vissa blir så intresserade att de vill fördjupa sig i formen och andra nöjer sig med att bara ha det som ett nöje.

Du ser inte populärkultur som fördummande? Kan den utarma en mer allvarligt menad kultur?

Nej, det tror jag inte, eftersom den seriösa kulturen har en fast grund att stå på. Sedan är det upp till oss att värdera den. Det är vi som väljer. Ingen tvingar en att gå på det ena eller andra. Men att populärkulturen utarmar, det tror jag inte. Däremot kan den påverka var bidragen ska hamna – om populärkulturen drar in mycket mer pengar än seriös kultur – vad är då viktigast att satsa på?

Vad tycker du?

Jag vet faktiskt inte. Populärkultur är trots allt kultur, och den drar ju som sagt in väldigt mycket pengar. Men det är viktigt att sponsra och bevara den seriösa kulturen.

10.

Stefan Kragh är 20 år. Just nu läser han andra året på ekonomlinjen vid Stockholms Universitet. I gymnasiet läste han samhällsvetenskaplig inriktning på Södra Latin och i grundskolan gick han på Franska Skolan. Stefan har bott med sina föräldrar i Stockholms innerstad i hela sitt liv. Hans mor är ursprungligen ryska och jobbar som VD för ett större företag i Ryssland. Stefans far är bankir i Baltikum. Vid sidan av studierna extraknäckar Stefan som DJ och skriver texter DJ-förmedlingen Disco Stockholms hemsida. På fritiden går han ut mycket på klubbar och lyssnar på musik. En framtidsvision är att jobba som journalist.

Vad tänker du på när du hör ordet kultur?

Det jag tänker på i första hand är den kulturyttring som är musik. Livsstilen som finns kring ung musik. Musik får folk att skapa olika former av kulturella uttryck i form av livsstil /0 så för mig är kultur livsstil.

Förknippar du ordet kultur med något lekfullt eller något byråkratiskt.

Kultur för mig är något organiskt och levande. Något som pulserar och utvecklas framåt.

Om man ser allt från serietidningar till opera som kultur, vilken sorts kultur är du intresserad av?

Allt från formspråk och bild ,till att gå ut och dansa.

När du säger att kultur är en livsstil, tycker du då att även mode är kultur?

Nej, mode är inte kultur. Mode är mer en självuppfyllande profetia. Mode har mer med företags-ekonomiska intressen att göra.

Har du någon speciell livsstil?

Nja, jag strävar ju efter att finna ett kraftfullt uttryck, något sätt att förfina *min* kultur. Men jag söker fortfarande. Jag kan inte säga att jag funnit den yttring jag hör hemma i.

Du ser alltså kultur som något man själv är delaktig i, och inte bara något man passivt åskådar?

Ja, jag föreställer mig att det under 90-talet har blivit så mycket mer individualistiskt, att kultur är något man skapar för sig själv, snarare än tillsammans med andra. Så kultur för mig är vad jag gör av min tillvaro i anknytning till mina olika intressen.

Hur ofta går du på bio?

TVå gånger i månaden. Jag ser allt möjligt, det som är aktuellt.

Vad tycker du om svensk film?

Dålig. *Fucking Åmål* är en bra film, men det är också den enda. Och det tror jag har en direkt koppling till hur mycket pengar som satsas. Man kan jämföra med dansk film som får så mycket större bidrag. Danmark producerar bra film, inte Sverige. Frågan är bara var pengarna ska tas ifrån.

Hur ofta går du på teater?

En gång om året kanske, när någon kompis är med i någon uppsättning. Jag skulle vilja gå oftare, men det är ingenting som kommer på toppen av listan.

Känner du till vilka teatrar som finns i Stockholm?

Vilka är det nu? Dramaten, sedan finns det någon i kulturhuset också... Stadsteatern.

Tycker du att utbudet på Dramaten och Stadsteatern angår dig?

Jag vet inte riktigt. Det kan kännas som om det är lite överkurs med regissörer som sätter upp en pjäs och gör en tolkning av en tolkning av en tolkning. Det vore trevligt med någon sorts "ursprungsframföranden". Vill man se en klassisk film i sitt original är det bara att hyra den. Det är samma sak

med böcker; klassikerna finns på biblioteket. Men med teater är det knepigare. Ett sätt att få mig intresserad vore att ha ett återkommande basutbud, typ att vart annat år sätts Fröken Julie upp, och så vidare.

Skulle teatrarna kunna marknadsföra sig annorlunda för att få dig intresserad?

Man har ju en tendens att övervärdera sin insiktsfullhet bakom reklamkampanjer, men jag önskar ju också en Philips rakapparat i julklapp. Så naturligtvis skulle jag kunna bli manipulerad till att gå mer på teater.

Som det är nu – tror du att Dramaten riktar sig till äldre konsumenter, eller är det bara frågan om en intresseskillnad?

Jag antar att intresseskillnaden kommer med generationsskillnaden, så det går lite hand i hand.

Hur ofta går du på opera?

Aldrig, men jag gick några gånger som liten.

Är du inte intresserad?

Nej, jag ser bara opera som en lustig företeelse.

Går du på dansföreställningar?

Ibland får jag upp ögonen för något som kan verka intressant men jag kommer aldrig iväg.

Vad beror det på?

Dålig tillgänglighet. Jag tänkte på det på vägen hit – när man läser i dagstidningarna och kommer till sidorna för kulturevenemang fastnar man snarare för biosidorna än de för teater och dans. De sidorna brukar bara vara en stor sörja av tillställningar. Det är svårt att sätta sig ner och engagera sig och typ: ”Okej, nu ska jag gå på det och det och det”. Det mesta känns som gegga ute i periferin.

Tycker du att teater-, opera- och dansevenemang borde presentera sig på ett snyggare sätt i tidningarna?

Ja faktiskt. Samtidigt kanske det är jag som bara gör det lätt för mig. När det är veckoslut och jag vill gå ut och ha roligt så är det ju nöjessidorna jag läser. Och där är det sällan det är något större knäck på mer ”seriösa” grejer.

Är det något du saknar ?

Nej, jag känner bara ett stort ointresse. Om de inte är intresserade av vad jag är intresserad av, så behöver jag inte bry mig om dem.

Vilka är ”de”?

Folk som är engagerade i saker som ”seriös” teater och sådant. Man har väl en föreställning om att de är lite mer stiffa. Det finns nog ändå någon form av åtskillnad mellan de olika uttrycksformerna, men det är inget jag ser som ett problem.

Hur ofta går du på konserter?

När det kommer något jag är intresserad av.

Vad är du intresserad av?

Jag hade till exempel väldigt roligt på Fusionfestivalen. Akterna på Fanclubfestivalen var också bra. Annars så brukar jag bli besviken på mer klassiska ”rockhjältar” som kommer. De brukar inte vara så bra som man förväntat sig. Då kan det var mycket bättre tryck i en skräpig källarlokal. Ett exempel är Space Case på Rangus Tanguis.

Hur mycket lyssnar du på musik?

Väldigt mycket. Jag lyssnar på allt möjligt. Jag köper skivor för tre-fyra tusen kronor i månaden. Uteslutande vinyl. Alltid hos Mika Snickars

Hur mycket ser du på TV? Vad ser du?

Ett par timmar om dagen. Jag tittar på nyheterna och enstaka program som verkar roliga.

Vilka kanaler tittar du på?

MTV, Z TV, Cityakuten på TV 3.

Hur är det med TV 1 och TV 2.

Det sägs ju att det ska vara helt super med Sveriges Television, men jag tycker att det stinker. Deras dokumentärer, till exempel, brukar vara rådåliga. Då tittar jag hellre på TV 8, jag gillar deras BBC-dokumentärer. TV 8 är bra.

Vad tycker du om kulturutbudet på Sveriges Television?

Tanken är väll att de ska kulturen tillvara, men det känns inte som om deras utbud är riktat till mig.

Vem riktar de sig till då?

Ja, säg det?

Hur skulle du vilja att deras utbud såg ut?

De borde vara mer lyhörda för vad som egentligen händer. Jag får en känsla av att vad de försöker greppa inte finns. De har intellektuella författarcirklar som sitter och diskuterar och det går på något vis över mitt huvud. *Nike* har i och för sig bitvis bra inslag. *Elbyl* var bra.

Vilka tidningar läser du?

Vi har DN hemma. Jag brukar läsa framsidan för att inte få dåligt samvete, men framför allt kultur- och nöjessidorna. Sedan läser jag engelska tidningar som iD, Sleaze Nation och Music. Däremot läser jag aldrig kvällstidningar, de hatar jag. De äcklar mig otroligt.

Vad tycker du om utbudet av svenska motsvarigheter till engelska musiktidningar?

Skitdåligt, ta POP till exempel. Deras syn på musikkultur är rigid. För mig är kultur något som går från hjärtat och utåt, och jag ser inte att det händer på POP.

Läser du böcker?

Nej tyvärr. Det är en prioriteringsfråga.

Hur får du reda på att ett kulturevenemang är värt att besöka?

Genom media kan man få en fingervisning, men det är ändå kompisars tips som är avgörande.

Går du på konstutställningar och gallerier?

Några gånger om året, när någon kompis har utställning eller när man får en inbjudan till ett vernissage. När jag väl kommer iväg får jag ofta ut väldigt mycket av konstutställningar.

Hur ska man nå dig med sin konst?

Med en bra produkt. Med flyers.

Tror du att det finns saker som du skulle intressera dig, men som du missar därför att du inte hört talas om dem?

Nej, Stockholm är en för liten stad för det.

Vad tycker du om Stockholms kulturutbud?

Det är ganska tamt.

Finns det andra städer i världen som skulle kunna vara en förebild för Stockholm.

San Francisco, New York, London.

Vad har de städerna som inte Stockholm har?

Klimatet där blir annorlunda därför att de som står på scengolvet är med och sprider ut budskapet. Inte den här skiten med "experter" som ska tala om vad som är bra och vad man ska se.

Berätta om en kulturhändelse som påverkat dig.

Det skulle var någon natt man har dansat bort på ett diskotek.

Så det är kulturutövande för dig?

Ja absolut. Kultur är något som finns i ögonblicket, i en samverkan mellan producent och konsument.

Vilken typ av kultur fick du genom grundskolan och gymnasiet?

På gymnasiet fick jag hur mycket kultur som helst eftersom jag gick på Södra Latin. Men det var mer på sidan av skolplanen. Den förknippar jag överhuvudtaget inte med kultur och jag upplever det som om det heller inte fanns någon ambition i skolplanen att lära mig vad kultur var.

Ser du det som en brist?

Egentligen inte. Skolan har en uppgift att fortbilda människor, men för mig är kultur en fråga om emotionell intelligens, och du kan inte lära en blind att se rätt, så att säga.

Men kan inte skolan få upp elevernas ögon inför kulturen?

Den kan berätta vad som finns, vad utbudet är, men den kan inte begära att folk tar del av det – vilket är förutsättningen för att folk ska lära sig något. Man måste vara intresserad för att lära sig. Så det är lite av moment 22.

Sökte du dig medvetet till Södra Latin därför att det är en skola med estetiska utbildningar.

Ja, jag gick ju på Franska Skolan i grundskolan och där var det locket på.

Finns det någon typ av kulturevenemang du skulle vilja gå mer på?

På teater. Ofta tror man att det ska vara mycket stelar än det verkligen är när man väl kommer dit. Väl på plats brukar jag få ut jättemycket.

Vilken typ av kultur är du beredd att betala för?

Jag är beredd att betala för all typ av kultur så länge den har något av värde.

Så det är inte så att vissa saker borde vara gratis för att få dig att gå?

Nej.

Vad tänker du på när du hör ordet kulturelit?

Röda rummet på TV 1. Stora delar av den akademiska världen. Människor som upprätthåller en kulturyttring som har slutat ticka för länge sedan. Det finns en stor kloss av kulturknutar som tror de är kulturbevarande och därför vägrar att flytta sig; Kultureliten.

Menar du att dessa personer stjälar chansen från människor som har nya, fräscha, visioner?

Ja, men det är inget nytt. Så har det alltid varit. Det har alltid funnits en etablerad kulturelit som inte behöver anstränga sig och får göra vilken gegga som helst därför att de redan är på toppen. Men det är ingenting jag är rädd för eftersom jag tror att kulturkonsumenterna söker sig till vad de vill ha.

Vad har media för ansvar? Om de hade en bättre bevakning av nyare kulturyttringar så kanske det skulle gå att rucka på den stela propen du talar om?

Media gillar att spela safe och det är inget mer med det. Media är lika rädd för ung subversiv konst som den mer rigida kulturfronten.

Är det kanske så att du uppskattar kulturyttringar som har en undergroundkänsla, som när den kommer upp till ytan och blir allmängods, blir ointressant?

Nej, så behöver det inte vara. Fast det är klart att jag tilltalar av exklusivitetskänslan. Hur fånigt det än låter.

Tycker du att det är bra att konstnärer, författare osv får kulturbidrag för att kunna fortsätta sin verksamhet?

Ja, det tycker jag. De har ju infört en företagsekonomisk kurs på de estetiska programmen i gymnasiet så eleverna ska klara ”den hårda verkligheten”, och det är verkligen tråkigt att det måste vara på det viset.

Varför det?

Det utbildas någon sorts homogen massa av kulturidkande affärsmän snarare än konstnärer.

Är det rätt personer som får ta del av kulturbidragen?

Det känns som om det är etablisemangets dåliga samvete som ger upphov till de få bidrag som rinner över till de saker som känns viktiga för mig. Det verkar inte finnas något intresse för mer subversiva yttringar.

Hur kommer det sig?

Jo, de som har kontroll över medlen vill gärna fortsätta att ha det. Samtidigt så kanske jag har helt fel, det här är bara en känsla jag har. Egentligen borde jag kanske inte yttra mig om något jag inte har full koll på.

Är det viktigt att ha koll på den här typen av frågor?

Jo, det är det. Men samtidigt har man så mycket annat på gång.

Vem ska bestämma över vem som ska få kulturbidrag?

Jag ser ingen annan möjlighet än att det löses demokratiskt och då blir det de folkvalda politiker-
nas ansvar att fördela pengarna.

Har politiker tillräcklig kunskap för den uppgiften?

Jag hoppas det, det verkar åtminstone som om det finns ambitioner att hålla koll även på nya kulturuttryck.

Så du är beredd att betala skatt för att finansiera kulturen?

Ja, utan tvekan.

Tycker du till och med att man ska satsa på kultur på bekostnad av t ex sjukvård eller barnomsorg?

Ja typ. Ja jag tror att kultur ger så otroligt mycket.

Känner du till någon som sökt eller fått kulturbidrag?

Ja, Stocktown fick ju bidrag, men jag har svårt att tänka mig att initiativet till detta togs från politikernas håll. Borde det inte finnas en ambition hos kulturdepartementet att söka upp det som är relevant? Varför sonderar de inte? Varför sitter de och väntar på att folk ska komma till dem? Så länge de gör det tror jag att det kommer fel folk.